

ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJS VAN MELK EN DE VOORNAAMSTE ANDERE PRODUCTEN
VAN HET GEMENGDE BEDRIJF OP ZANDGROND VOOR HET JAAR 1952/53

INHOUD

	Pag.
Commissie van Advies	2
I. Methode en basisgegevens	3
II. Resultaten	4
Bijlage I: De bedrijfsresultaten over het boekjaar Mei 1951 - Mei 1952 van enkele groepen gemengde zandbedrijven	12
Bijlage II: De kostprijs van melk	17
Bijlage III: Kostprijzen van rogge, haver en aardappelen	36
Bijlage IV: De kostprijs van varkensvlees	42
Bijlage V: De kostprijs van eieren	45
Bijlage VI: Toelichting op de berekening van de waarschijnlijke rentabiliteit van enkele typen gemengde bedrijven voor het jaar 1952/53	46
Bijlage VII: Vergelijking voorcalculaties voor melk 1951/52 en 1952/53	50

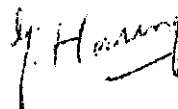
's Gravenhage, September 1952

Samengesteld door:

Ir C.M. Hupkes

Ir J.F. van Riemsdijk

De Directeur,

(Dr J. Horring)

De inhoud van dit rapport is getoetst aan het oordeel van een Commissie van Advies, welke als volgt was samengesteld:

Ir H.T. Tjallema (Voorzitter)	- Directeur van Akker- en Weidebouw,
's Gravenhage;
Ir A.H. Crijns	- Rijkslandbouwoonsulent, Eindhoven;
A.H. van Enkevort	- Landbouwer, Sevenum (L);
Dr Ir H.J. Frankena	- Inspecteur Weide- en Voederbouw,
Wageningen;
B.J. Lansink	- Landbouwer, Haaksbergen (O);
Ir Th.C.J.M. Rijssenbeek	- Directeur van het Veeteeltwezen,
's Gravenhage;
J.W. van Tiggelen	- Landbouwer, Rucphen (N.Br);
Ir H. Vredeling	- Algemene Nederlandse Agrarische
Bedrijfsbond, Utrecht.

De Commissie vergaderde op 24 September 1952. Hierbij waren de Heren Van Tiggelen en Vredeling evenwel verhinderd.

In deze vergadering verklaarde de Commissie zich met de inhoud van dit rapport te kunnen verenigen.

De verantwoordelijkheid voor het rapport berust uiteraard bij het Landbouw-Economisch Instituut.

I. METHODE EN BASISGEGEVENS

Het doel van dit rapport is het berekenen van genormaliseerde kostprijzen af-boerderij van melk en de voornaamste andere producten van het gemengde zandbedrijf, en de waarschijnlijke rentabiliteit voor enkele "type"-bedrijven voor het jaar 1952/53.

De hiervoor gevolgde methode is in hoofdzaak gelijk aan die welke in de voorgaande rapporten 147 (September 1950) en 159 (September 1951) werd gevolgd.

De producten, waarvoor in dit rapport kostprijzen zijn berekend, zijn: melk, rogge, haver, voeraardappelen, varkensvlees en eieren.

Voor de berekening van de kostprijs van melk wordt het uitgangspunt gevormd door de gegevens van bedrijfsboekhoudingen over 1951/52 (en voorgaande jaren) van enkele representatieve groepen gemengde zandbedrijven. Een en ander is uitvoerig toegelicht in bijlage II.

Voor de berekening van de kostprijzen van rogge, haver en aardappelen wordt de synthetische methode gevolgd. Zoveel mogelijk zijn bij de vaststelling van de gemiddeld noodzakelijke hoeveelheden productiemiddelen ook hierbij de gegevens van de boekhoudingen gebruikt. Overigens zijn in dit rapport deze hoeveelheden in hoofdzaak gelijk gehouden aan die in voorgaande rapporten. Een uitvoerige toelichting op deze berekeningen is gegeven in bijlage III.

Voor de berekening van de kostprijs voor varkensvlees en eieren is eveneens de synthetische methode gevolgd. De gegevens voor varkensvlees zijn ontleend aan rapport 146 en nota 92. Voor eieren zijn de gegevens ontleend aan rapport 168. Bij de samenstelling van rapport 168 vormde een aantal speciale pluimveeboekhoudingen de belangrijkste basis. Een beknopte toelichting op de berekening voor varkensvlees is opgenomen in bijlage IV, voor eieren in bijlage V.

Als sluitstuk op de kostprijsberekening per product is ten slotte een berekening opgesteld van de waarschijnlijke kosten en opbrengsten en de rentabiliteit van enkele "type"-bedrijven, zoveel mogelijk aansluitend bij de groepen bedrijven waarvan de boekhoudgegevens werden gebruikt. Deze berekening maakt het mogelijk om de verschillende kostprijzen te beoordelen in hun verband binnen het gehele bedrijf. Een nadere toelichting hierop is te vinden in bijlage VI.

II. DE RESULTATEN

Bij de interpretatie van dit rapport zijn o.a. de volgende punten van belang:

1. Bij de beoordeling van de berekende kostprijzen dient men steeds in het oog te houden, dat er vooral in het gemengde bedrijf een sterke onderlinge samenhang bij de voortbrenging van de verschillende producten bestaat. Hierdoor is het noodzakelijk, een aantal kostenverdelingen toe te passen, welke een arbitrair karakter dragen. In dit rapport zijn deze kostenverdelingen zo nauwkeurig mogelijk uitgevoerd, waardoor de absolute hoogte van de kostprijzen zo goed mogelijk is benaderd.

Aan de rentabiliteitsberekeningen van de type-bedrijven kleeft niet het bezwaar van arbitraire kostenverdelingen daar de posten, welke betrekking hebben op het "interne verkeer", tegen elkaar wegvallen.

2. De arbeidskosten zijn steeds berekend door de, met behulp van arbeidsnormen bepaalde arbeidsbehoefte te waarderen tegen het in de C.A.O. vastgestelde arbeidsloon. Deze arbeidsnormen zijn scherp gesteld. In de praktijk blijken de arbeidskosten boven de hier berekende kosten te liggen.
3. Het krachtvoer is in de kostprijsberekeningen gewaardeerd op basis van de prijzen, waartegen aan mengvoederfabrieken de importgrondstoffen beschikbaar worden gesteld (A.V.A.-prijzen). In de praktijk kunnen afwijkingen van deze prijzen naar boven en naar beneden voorkomen.
4. De pacht is in de voorcalculatie evenals in vorige rapporten gelijk gesteld aan de in het voorgaande boekjaar door de pacht-bedrijven betaalde resp. voor de eigenaarsbedrijven in rekening gebrachte pacht. Hoewel zich in de naaste toekomst ongetwijfeld een stijging van de pachten zal voordoen, is geen poging gedaan deze verhoging voor het komende jaar te benaderen. Het is nl. de vraag in hoeverre de pachtverhoging als kostenelement moet worden beschouwd, daar de pacht mede afhankelijk is van de rentabiliteit van de bedrijven. Deze hangt o.a. weer af van de prijzen van de eindproducten, welke niet gelijk behoeven te zijn aan de prijzen, welke op basis van het kostprijsrapport worden vastgesteld.

Getracht is na te gaan welke pacht door de Grondkamers voor grond en gebouwen van gemiddelde kwaliteit als hoogst toelaatbaar wordt beschouwd.

Uiteraard was het moeilijk hierover concrete gegevens te verkrijgen. Het blijft dan ook de vraag in hoeverre de verkregen gegevens van toepassing zijn op de bedrijven, welke als basis voor de kostprijsberekeningen hebben gediend. De volgende normen kunnen als richtlijn dienen.

Hoogst toelaatbare pacht
per ha kadastrale maat

Friesland De Wouden	105,-
Drente	95,-
Overijssel	80,-
Gelderland, De Graafschap	onbekend
Noordbrabant	75,-

Deze bedragen gelden per ha kadastrale maat en moeten dus nog iets worden verhoogd om vergelijkbaar te zijn met de op blz.27 weergegeven bedragen, welke gelden per ha gemeten maat. Uit deze cijfers zou blijken, dat in verschillende gebieden nog een niet onbelangrijke stijging mogelijk is.

Ter verduidelijking volgt hieronder een overzicht van de invloed van een stijging van de pacht met f.10,- per ha gemeten maat op de kostprijs van de verschillende producten.

INVLOED VAN EEN WIJZIGING IN DE PACTH VAN F. 10,- PER HA
(GEMETEN MAAT) OP DE VERSCHILLENDE KOSTPRIJZEN.

Melk per 100 kg met 3,5% vet

Friesland De Wouden	0,18
Drente	0,23
Overijssel	0,22
Gelderland, De Graafschap	0,19
Noordbrabant 7-10 ha	0,22
Noordbrabant 10-15 ha	0,25
Rogge (per 100 kg)	0,24
Haver (per 100 kg)	0,34
Aardappelen (per 100 kg)	0,04

5. De kostprijsberekeningen voor melk zijn gebaseerd op bedrijfsboekhoudingen, die voor bouwlandgewassen, varkensvlees en eieren zijn synthetisch opgebouwd. Deze tegenstelling heeft betrekking op de rekentechniek; het doel van beide methoden is hetzelfde, nl. het benaderen van de kostprijzen op vakkundig geleide bedrijven onder gemiddelde omstandigheden. Bij gebrek aan voldoende gegevens daartoe kan echter niet worden beoordeeld of voor elk gebied het "efficiëntyniveau" van de berekeningen voor melk enerzijds en de overige producten anderzijds de juiste praktijkverhouding in ieder gebied weergeven. De berekeningen voor melk sluiten nl. geheel aan bij de praktijkgegevens; voor pluimvee is dit eveneens het geval, zij het dat deze praktijkbasis op andere bedrijven is gelegen. De berekeningen voor varkens en bouwlandgewassen zijn echter grotendeels synthetisch opgebouwd. De indruk bestaat dat het hierin vastgelegde "efficiëntyniveau" in de praktijk niet steeds wordt bereikt. Voor de varkensmestrij mogen in dit opzicht in de naaste toekomst nadere gegevens worden verwacht.

SAMENVATTING VAN DE BEREKENDE KOSTPRIJZEN

	Voorc. 1950/51 Rapp. 147	Voorc. 1951/52 Rapp. 159	Voorc. 1952/53 Rapp. 171
a) <u>Kostprijs per</u> <u>3,5 kg melkvet 1)</u>			
De Wouden	15,50	18,50	19,10
Drente	-	-	20,10
Overijssel	17,40 2)	19,60	21,50
De Graafschap	-	-	18,90
Noordbrabant 7-10 ha		19,40	19,30
Noordbrabant 10-15 ha	17,20	18,50	19,10
b) <u>Kostprijs bouwland-</u> <u>gewassen</u>			
Rogge	22,-	23,20	23,05
Haver	22,40	24,10	24,95
Voederaardappelen	4,75	5,50	5,60
c) <u>Kostprijs varkensvlees</u>			
Baconvarkens (graanrantsoen)	1,58	2,06	2,22
Baconvarkens (aard.rantsoen)	1,66	2,09	2,23
Slagersvarkens (graanrantsoen)	1,54	1,97	2,14
Slagersvarkens (aard.rantsoen)	1,60	1,98	2,09
Biggen	23,70	28,90	30,85
d) <u>Kostprijs eieren:</u>	10,30	13,-	13,50

1) 1950/51 en 1951/52 gecorrigeerd op nieuwe vetbepaling

2) Alleen Oost-Overijssel.

VOORCALCULATIE 1952/53
KOSTPRIJSBEREKENING MELK VOOR GEMENGDE LANDBEDRIJVEN
OVERZICHT VAN WAARSCHIJNLIJKE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GRASLAND
EN VOEDERGEWASSEN EN DE KOSTPRIJS VAN MELK
VOOR HET JAAR
NOVEMBER 1952 - NOVEMBER 1953

Gebied	Fries-land de Wou- den	Drente 10-15 ha	Over- ijssel 7-15 ha	Graaf- schap 7-10 ha	N.Bra- bant 7-10 ha	N.Bra- bant 10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Arbeidskosten	567	502	547	591	535	489
2. Veevoeder	318	383	331	401	343	287
3. Meststoffen	166	181	172	171	175	166
4. Pacht	87	53	65	72	60	60
5. Werktuigkosten	75	48	70	89	62	53
6. Rente levende inventaris	51	51	55	58	54	51
7. Ziektebestrijding en dekgelden	35	46	33	41	33	28
8. Overige kosten	47	48	47	53	62	52
9. Heffing op afgeleverde melk	7	6	6	7	6	6
Bruto-kosten per ha	1353	1318	1326	1483	1330	1192
Aftekosten:						
10. Omzet en aanwas	255	295	282	374	331	296
11. Paardekosten v. nevenbedrijven	7	74	38	56	69	63
12. Stalmest voor marktbaar gewassen	-	34	17	15	23	23
13. Diverse opbrengsten	16	41	20	42	44	31
Totaal aftrek	278	444	357	487	467	413
Netto-kosten per ha	1075	874	969	996	863	779
14. Melkproductie per ha	4969 kg	4039 kg	4356 kg	4978 kg	4370 kg	3990 kg
15. Aantal melkkoeien per ha	1,25	1,07	1,21	1,31	1,15	1,05
16. Melkproductie per koe	3975 kg	3775 kg	3600 kg	3800 kg	3800 kg	3800 kg
17. Gemiddeld vetgehalte	3,96%	3,76%	3,63%	3,70%	3,58%	3,57%
18. Melkvetproductie per ha	196,8 kg	151,9 kg	158,1 kg	184,2 kg	156,4 kg	142,4 kg
19. Kostprijs per 100 kg melk	21,60	21,60	22,20	20,00	19,70	19,50
20. Kostprijs ¹⁾ per 3,5 kg melkvet	19,10	20,10	21,50	18,90	19,30	19,10

1) Hierbij is de waarde van de vetvrije droge stof dus op nul gesteld. Uiteraard is het niet mogelijk om afzonderlijke kostprijzen voor melkvet en vetvrije droge stof te berekenen. Indien voor de vetvrije droge stof een waarde van 5,50 resp. 7,00 per 100 kg melk wordt aangenomen, resulteren daaruit de volgende kostprijzen per 3,5 kg melkvet:

	Fries-land de Wou- den	Drente	Over- ijssel	Graaf- schap	N.Bra- bant 7-10 ha	N.Bra- bant 10-15 ha
1. Kostprijs per 3,5 kg melkvet						
a) bij een grondprijs van 5,50	14,20	15,00	16,10	13,70	13,90	13,70
b) bij een grondprijs van 7,00	12,90	13,60	14,70	12,30	12,40	12,30

VOORCALCULATIE 1952/53
 KOSTPRIJSBEREKENING VAN ENKELE AKKERBOUWPRODUCTEN
 VOOR GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN
 KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA

	Rogge	Haver	Voeder- aard- appelen
	gld.	gld.	gld.
1. Arbeidskosten	236	242	644
2. Paardekosten	93	93	115
3. Werktuigkosten	64	64	64
4. Loondorsen en -sproeien	70	70	50
5. Zaaizaad en pootgoed	53	47	300
6. Bemesting: stalmest	68	78	105
stikstof	48	55	77
fosforzuur	28	32	39
kali	20	30	51
diversen	5	5	5
7. Pacht	41	62	62
8. Rente omlopend kapitaal	25	25	25
9. Dekstro	-	-	13
10. Diverse kosten	20	20	20
Bruto-kosten per ha	771	823	1570
Af:			
Opbrengst bijproducten	125	100	-
Netto-kosten per ha	646	723	1570
Opbrengst hoofdproduct in kg/ha	2800 kg	2900 kg	28000 kg
Kostprijs per 100 kg	23,05	24,95	5,60

VOORCALCULATIE 1952/53

KOSTPRIJSBEREKENING VAN VARKENSVLEES

OVERZICHT VAN DE KOSTEN VAN VARKENSVLEES BIJ HET MESTEN VAN VARKENS
TOT RESP. 90 EN 140 KG EN BIJ AANVULLING VAN HET OP TOEWIJZING VER-
STREKTE VOEDER RESP. MET AARDAPPELEN EN GRANEN

(gebaseerd op eigen opfok van biggen)

	Eindgewicht 90 kg		Eindgewicht 140 kg	
	Aanvulling met		Aanvulling met	
	Aardappelen	Granen	Aardappelen	Granen
1. Kostprijs big	30,85	30,85	30,85	30,85
2. Voederkosten	95,45	96,90	164,55	171,00
3. Stalling en inventaris	1,60	1,55	2,40	2,30
4. Strooisel	4,85	4,65	7,25	6,90
5. Uitvalrisico en veeartskosten	7,30	7,10	9,40	9,10
6. Rente	1,55	1,50	3,30	3,25
7. Afleveringskosten en commissieloon	4,25	4,25	6,55	6,55
8. Arbeidskosten	10,40	10,-	15,55	14,80
Bruto-kosten per mestvarken	157,25	156,80	239,85	244,75
9. Af:				
Waarde geproduceerde mest	4,75	4,60	7,15	6,80
Netto-kosten per mestvarken	152,50	152,20	232,70	237,95
10. Koud geslacht gewicht in kg	68,5 kg	68,5 kg	111,3 kg	111,3 kg
11. Kostprijs per kg koud geslacht gewicht	f.2,23	f.2,22	f.2,09	f.2,14

Staat D

VOORCALCULATIE 1952/53

KOSTPRIJSBEREKENING VAN CONSUMPTIE-EIEREN

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER 100 HENNEN EN DE KOSTPRIJS

PER CONSUMPTIE-EI

Ras: Witte Leghorn

	Kosten per 100 hennen in gld.
1. Arbeidskosten	416
2. Voederkosten	1918
3. Aankoop ééndagskuikens (incl. heffing)	85
4. Kosten huisvesting, uitloop en materiaal	110
5. Rente pluimvee	33
6. Overige kosten	48
Bruto-kosten per 100 hennen	2610
7. Verkoop uitgevallen hennen	176
Netto-kosten per 100 hennen	2434
8. Eiproductie per 100 hennen	18.000
9. Kostprijs per consumptie-ei	13,5 cts

VOORCALCULATIE 1952/53

RENTABILITEITSOVERZICHT BIJ GEMENGDE-ZANDBEDRIJVEN

	Fries-land, De Wouden	Drente	Over-ijssel	Gelder-land, De Graaf-schap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Grootte van het bedrijf	10,-	13,-	10,-	8,-	8,-	13,-
Grondgebruik in ha:						
a. Marktbaar gewassen	0,85	5,70	2,90	3,10	3,65	5,55
b. Voedergewassen (bieten)	0,15	0,30	0,30	0,30	0,35	0,70
c. Grasland	9,-	7,-	6,80	4,60	4,-	6,75
Totaal cultuurgrond	10,-	13,-	10,-	8,-	8,-	13,-
d. Nagewassen	0,45	1,50	1,20	1,50	1,60	2,35
Veestapel per bedrijf						
a. Melkkoeien	11,6	8,3	9,1	7,1	5,6	8,6
b. Zeugen	1,2	2,4	2,0	2,0	2,0	2,2
c. Afgeleverde mest-varkens	13	7	23	38	28	23
d. Verkochte biggen	5	29	7	8	2	10
e. Leghennen	-	25	110	155	90	100
Resultaten per gemiddeld bedrijf en volwaardige arbeidskracht						
a. Arbeidsinkomen per gem. bedrijf	6850,-	7850,-	6790,-	7420,-	6490,-	8880,-
b. Aantal volwaardige arb. kr. per gem. bedr.						
1. Volgens de gebruikte arbeidsnormen	1,59	1,89	1,68	1,54	1,34	1,92
2. Volgens de boekhoudcijfers over 1951/52	1,79	2,16	1,98	1,86	1,56	2,11
c. Inkomen per volw. arbeidskracht						
1. Bij een bezetting volgens de arbeidsnormen	4310,-	4150,-	4040,-	4820,-	4840,-	4630,-
2. Bij de werkelijke gemiddelde arbeidsbezetting	3830,-	3630,-	3430,-	3990,-	4160,-	4210,-
Ter vergelijking:						
Inkomen per volwaardige arbeidskracht in loondienst (volgens de C.A.O.'s)	3700,-	3429,-	3674,-	3560,-	3502,-	3495,-
Verkooprijzen van de voornaamste producten						
a. Melk per 100 kg met 3,5% vet	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-
b. Varkensvlees per kg geslacht gewicht	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60	2,60
c. Biggen per stuk	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-
d. Eieren per 100 stuks	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-
e. Rogge per 100 kg	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70
f. Haver per 100 kg	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per ha van:						
a. Melk f. 1,- per 100 kg met 3,5% vet	50,-	25,-	32,-	33,-	25,-	24,-
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg gesl. gewicht	11,-	6,-	20,-	42,-	31,-	16,-
c. eieref. 1,- p. 100 st.	-	3,-	20,-	35,-	20,-	14,-

DE FINANCIËLE RESULTATEN VAN ENKELE GROEPEN GEMENGDE BEDRIJVEN OP
ZANDGROND
(boekjaar Mei 1951 - Mei 1952)

Uit de geadministreerde bedrijven is voor het boekjaar 1951/52 wederom een keuze gemaakt om voor verschillende gebieden een representatieve groep bedrijven te vormen, welke het materiaal moesten leveren voor de berekening van de kostprijs van melk op gemengde zandbedrijven. Deze keuze vond zoals gebruikelijk plaats in overleg met de Rijkslandbouwoconsulenten in de verschillende gebieden. In sommige provincies werden ook de landbouworganisaties (Provinciale Stichting voor de Landbouw) in dit overleg betrokken.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het aantal bij het onderzoek betrokken bedrijven in het boekjaar 1951/52.

	aantal bedrijven	grootte- klasse	gemiddel- de bedr., grootte	percen- tage bouwland
Friesland, De Wouden	23 (8)	7-15 ha	9,60 ha	10
Drente	22 (22)	10-15 ha	13,50 ha	46
Overijsel	33 (12)	7-15 ha	9,60 ha	32
Gelderland, De Graaf- schap	21 (21)	7-10 ha	7,60 ha	43
Noordbrabant 7-10 ha	32 (20)	7-10 ha	8,80 ha	50
Noordbrabant 10-15 ha	30 (15)	10-15 ha	12,30 ha	48

Tussen (): het aantal bedrijven, dat dit jaar voor het eerst werd ingeschakeld.

Van bedrijven in Drente en Gelderland waren dit jaar voor het eerst gegevens beschikbaar. Voorts kon het aantal bedrijven in O.Noordbrabant worden uitgebreid met enkele bedrijven, gelegen in het midden van deze provincie (consulentschap Breda), zodat het gehele Noordbrabantse zandgebied thans in het onderzoek is betrokken.

In tabel 1^a wordt een overzicht van de gemiddelde kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond gegeven. Om een zo juist mogelijk beeld te geven van de bedrijfsresultaten zijn in deze tabel berekend:

1. Het netto-overschot per ha cultuurgrond, als verschil tussen totale kosten en opbrengsten.
2. Het arbeidsinkomen per ha cultuurgrond en per bedrijf.
Het arbeidsinkomen omvat het netto-overschot, vermeerderd met de post arbeidsloon (zowel het betaalde loon als het voor boer en gezinsleden in rekening gebrachte loon). Dit cijfer geeft dus aan het door alle arbeidskrachten gezamenlijk verdiende inkomen uit het bedrijf. Het arbeidsinkomen, verminderd met het betaalde loon, geeft het gezinsinkomen aan.
3. Het arbeidsinkomen per arbeidskracht.
Dit cijfer maakt het mogelijk een vergelijking te trekken tussen het inkomen dat de bedrijven per arbeidskracht gemiddeld hebben opgeleverd en het inkomen, dat door een arbeider in loondienst wordt verworven (incl. soc. lasten). Voor de berekening hiervan zijn alle arbeidskrachten, die in het bedrijf hebben gewerkt, herleid tot volwassen mannelijke arbeidskrachten, aan de hand van de in de C.A.O.'s vastgelegde verhouding van de arbeidslonen. Men zou dus hier ook kunnen spreken van aantal loonjaren, in plaats van aantal volwaardige arbeidskrachten.

In tabel 1^b wordt van dezelfde bedrijven een overzicht gegeven van de samenstelling van het bouwplan en de gemiddeld aanwezige vee-stapel, om een indruk te geven van de aard der betrokken bedrijven.

In de tabellen 2^a en 2^b zijn overeenkomstige gegevens van het voorgaande boekjaar 1950/51 gegeven.

Tabel 2^a

NACALCULATIE 1951/52

GEMIDDELDDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA. CULTUURGROND

	Fries-land De Wou- den	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, De Graaf- schap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	22	22	33	21	32	30
Gem. oppervlakte cult. gr.	9,60	13,50	9,60	7,60	8,80	12,30
<u>Opbrengsten per ha cultuurgrond</u>	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	967	485	599	627	487	468
2. Omzet en aanwas rund- vee	236	178	212	250	198	188
3. Varkens	303	216	512	969	662	455
4. Eieren en pluimvee	22	44	306	534	254	206
5. Verkoop marktbaar gewassen	35	430	105	59	177	146
6. Overige opbrengsten	14	39	38	60	121	64
Totaal	1577	1392	1772	2499	1899	1527
<u>Kosten per ha cult. grond</u>						
7. Arbeidskosten	635	555	698	796	655	544
8. Aankoop veevoeder	443	196	601	908	497	348
9. Kunstmest	150	166	152	145	149	145
10. Pacht	90	56	75	90	71	68
11. Werktuigkosten	74	48	76	103	69	58
12. Overige kosten	159	203	188	218	191	165
Totaal	1552	1224	1790	2250	1632	1328
Netto-overschot per ha	25	168	18	239	267	199
Betaald loon per ha	43	61	68	27	40	24
Loon boer + gezinsl. per ha	593	494	630	769	615	520
Arbeidsinkomen per ha	661	723	680	1035	922	743
Arbeidsinkomen per bedrijf	6346	9761	6523	7866	8114	9139
Aantal arb. krachten per 10 ha	1,79	1,66	1,98	2,33	1,95	1,62
Arbeidsinkomen per arbeidskracht	3693	4355	3434	4442	4728	4586
<u>Ter vergelijking:</u>						
Inkomen van een volw. arbeidskracht in loon- dienst volgens C.A.O.	3257	3350	3525	3417	3354	3354

NACALCULATIE 1951/52

OVERZICHT VAN HET GRONDGEBRUIK EN DE VEESTAPEL

	Fries- land De Wou- den	Drente	Over- ijsel	Gelder- land, De Graaf- schap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	23	22	33	21	32	30
I. Grondgebruik in ha						
a. Marktbaar gewassen:						
1. Rogge	0,22	2,10	1,-	1,33	1,45	2,-
2. Haver	0,27	1,55	0,80	0,96	1,30	1,80
3. Aardappelen	0,35	2,15	0,80	0,57	0,72	0,85
4. Overige ge- wassen	-	0,09	0,17	0,09	0,53	0,60
Subtotaal	0,84	5,89	2,77	2,95	4,-	5,25
b. Voedergewassen:						
5. Voederbieten	0,12	0,34	0,31	0,30	0,40	0,65
6. Grasland	8,64	7,27	6,52	4,35	4,40	6,40
Subtotaal	8,76	7,61	6,83	4,65	4,80	7,05
Totaal oppervlakte cultuurgrond	9,60	13,50	9,60	7,60	8,80	12,30
c. Nagewassen	0,43	1,53	1,19	1,44	1,78	2,20
II. Samenstelling bouwplan in %						
a. Granen	51%	59%	64%	73%	67%	67%
b. Aardappelen	36%	35%	26%	18%	16%	14%
c. Bieten	13%	5%	10%	9%	9%	11%
d. Overige gewassen	-	1%	-	-	8%	8%
Totaal bouwland	100%	100%	100%	100%	100%	100%
e. Nagewassen	45%	25%	39%	41%	40%	37%
III. Veestapel, per bedrijf						
a. Aantal stuks rund- vee						
1. Melkkoeien	11,1	8,7	8,7	6,7	6,2	8,2
2. Pinken	3,3	3,9	3,6	2,3	2,9	4,2
3. Kalveren	3,9	4,3	3,6	3,2	2,4	3,4
b. Aant. fokzeugen	1,8	2,7	2,3	2,1	2,0	2,6
c. Aant. afgel. mest- varkens	11	6	20	33	24	20
d. Aantal leghennen	7	22	207	152	91	99

Tabel 2^a

NACALCULATIE 1950/51

GEMIDDELDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA CULTUURGROND

	Fries- land De Wou- den	Over- ijsel	Oost-N. Brabant	
			7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	21	21	26	27
Gem. oppervlakte cultuurgrond	9,9 ha	9,5 ha	8,4 ha	11,6 ha
Opbrengsten per ha cultuurgrond	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Melk	878	565	411	411
2. Omzet en aanwas rundvee	246	226	153	150
3. Varkens	252	430	511	368
4. Eieren en pluimvee	39	297	310	157
5. Verkoop markt. gewassen	39	58	134	115
6. Overige opbrengsten	22	16	32	47
Totaal	1476	1592	1551	1278
<u>Kosten per ha cultuurgrond</u>				
7. Arbeidskosten	593	643	526	508
8. Aankoop veevoeder	399	545	408	267
9. Kunstmest	139	138	129	120
10. Pacht	87	72	63	66
11. Werktuigkosten	67	71	62	55
12. Overige kosten	159	164	168	144
	1444	1633	1356	1160
Netto-overschot per ha	32	% 41	195	118
Betaald loon per ha	54	34	39	26
Loon boer + gezinsleden per ha	539	609	487	482
Arbeidsinkomen per ha	625	602	721	626
Arbeidsinkomen per bedrijf	6190	5720	6060	7260
Aant. arbeidskrachten per 10 ha	1,79	1,96	1,69	1,63
Arbeidsinkomen per arb.kracht	3490	3070	4270	3840
<u>Ter vergelijking:</u>				
Inkomen van een volwaardige kracht in loondienst, volgens C.A.G.	3305	3275	3115	3115

NACALCULATIE 1950/51
OVERZICHT VAN HET GRONDGEBRUIK EN DE VEESTAPEL

	Friesland De Wouden	Over- ijssel	Oost-Noordbrabant	
			7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	21	21	26	27
I. Grondgebruik in ha				
a. Marktbaar gewassen:				
1. Rogge	0,30	1,00	1,50	1,90
2. Haver	0,20	0,70	1,20	1,60
3. Aardappelen	0,40	0,70	0,70	0,80
4. Overige gewassen	-	-	0,60	0,90
Subtotaal	0,90	2,40	4,00	5,20
b. Voedergewassen:				
5. Voederbieten	0,15	0,30	0,30	0,40
6. Grasland	8,85	6,80	4,10	6,00
Subtotaal	9,00	7,10	4,40	6,40
Totaal oppervlakte cultuurgewassen	9,90	9,50	8,40	11,60
c. Nagewassen	0,45	1,20	1,80	2,20
II. Samenstelling bouwplan in %				
a. Granen	48%	63%	67%	68%
b. Aardappelen	38%	26%	16%	14%
c. Bieten	14%	11%	7%	8%
d. Overige gewassen	-	-	10%	10%
Totaal bouwland	100%	100%	100%	100%
e. Nagewassen	43%	44%	42%	39%
III. Veestapel, per bedrijf				
a. Aantal stuks rundvee:				
1. Melkkoeien	11,1	8,5	5,5	7,2
2. Pinken	3,6	3,3	2,3	3,1
3. Kalveren	3,8	3,5	2,2	2,9
b. Aantal fokzeugen	1,5	2,7	2,3	2,7
c. Aantal afgeleverde mestvarkens	13	19	20	20
d. Aantal leghennen	14	109	105	93

DE KOSTPRIJS VAN MELK

TOELICHTING OP DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ IN HET
BOEKJAAR 1951/52 EN DE BEREKENING VAN DE WAARSCHIJNLIJKE KOSTPRIJS
VOOR HET JAAR 1952/53

Tabel 3

NACALCULATIE 1951/52
KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ
PER HA GRASLAND EN VOEDERGEWASSEN

	Friesland De Wouden	Drente	Over- ijssel	Gelderland De Graaf- schap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	23	22	33	21	32	30
Gem. oppervlakte grasland + voedergewassen	8,90 ha	8,12 ha	7,23 ha	5,13 ha	5,39 ha	7,78 ha
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Arbeidskosten	542	479	524	565,	514	470
2. Veevoeder	307	417	334	421	369	316
3. Meststoffen	153	168	159	159	162	155
4. Pacht	87	53	65	72	60	60
5. Werktuigkosten	72	46	67	86	60	51
6. Rente levende inventaris	51	51	55	58	54	51
7. Ziektebestrijding, dekgelden enz.	35	46	33	41	33	28
8. Overige kosten	57	58	57	63	72	62
Bruto-kosten per ha	1304	1318	1294	1465	1324	1193
Aftrekposten:						
10. Omzet en aanwas rundvee	255	295	282	374	331	296
11. Paardekosten voor neven- bedrijven	7	74	38	56	69	63
12. Stalmest v. marktbgew.	-	32	16	14	22	21
13. Diverse opbrengsten	16	41	20	42	44	31
Totaal aftrek	278	442	356	286	466	411
Netto-kosten per ha	1026	876	938	979	858	782
14. Melkproductie per ha/kg	4953	4042	4299	4993	4357	3993
15. Aantal melkkoeien per ha	1,25	1,07	1,21	1,31	1,15	1,05
16. Melkproductie per koe	3962	3778	3553	3811	3789	3803
17. Gemiddeld vetgehalte %	3,98	3,78	3,64	3,71	3,59	3,58
18. Melkvetproductie per ha	196,9	152,9	156,5	185,2	156,2	143,1
19. Kostprijs per 100 kg melk	20,70	21,70	21,80	19,60	19,70	19,60
20. Kostprijs per 3,5 kg melk	18,20	20,10	21,00	18,50	19,20	19,20
21. Opbrengstprijs per 100 kg melk	21,80 ¹⁾	21,00	19,90	20,20	20,20	20,10
22. Opbrengstprijs per 3,5 kg melkvet	19,10	19,40	19,10	19,10	19,70	19,70

¹⁾ Met aftrek van f. 0,25 voor tbc heffing
L.E.I.

Tabel 4

NACALCULATIE 1950/51

KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN DE RUNDVEEHOUDERIJ
PER HA GRASLAND EN VOEDERGEWASSEN

	Fries- land De Wouden	Over- ijssel	Oost-Noordbrabant	
			7-10 ha	10-15 ha
Aantal bedrijven	21	21	26	27
Gem. oppervl. grasland + voedergerew.	9,15 ha	7,5 ha	5,0 ha	7,1 ha
	gld.	gld.	gld.	gld.
1. Arbeidskosten	488	460	457	415
2. Veevoeder	288	267	292	266
3. Meststoffen	138	136	137	128
4. Pacht	83	61	51	58
5. Werktuigkosten	65	62	46	48
6. Ziektebestrijding en dekgelden	49	47	47	45
7. Rente levende inventaris	25	26	25	20
8. Overige kosten	40	47	63	56
Bruto-kosten per ha	1176	1106	1118	1036
Aftrekposten:				
10. Omzet en aanwas rundvee	267	288	258	242
11. Paardekosten v. nevenbedrijven	7	28	77	71
12. Stalmest v. markt. gewassen	-	11	19	20
13. Diverse opbrengsten	18	15	30	28
Totaal aftrek	292	342	384	361
Netto-kosten per ha	884	764	734	675
14. Melkproductie per ha	4779 kg	4153 kg	4088 kg	3860 kg
15. Aantal melkkoeien per ha	1,21	1,14	1,08	1,02
16. Melkproductie per koe	3950 kg	3643 kg	3785 kg	3784 kg
17. Gemiddeld vetgehalte	3,97%	3,65%	3,59%	3,67%
18. Melkvetproductie per ha	189,7 kg	151,6 kg	146,8 kg	141,7 kg
19. Kostprijs per 100 kg melk	f. 18,50	f. 18,40	f. 18,-	f. 17,50
20. Kostprijs per 3,5 kg melkvet	" 16,30	" 17,60	" 17,50	" 16,70
21. Opbrengstprijs per 100 kg melk	" 20,80	" 18,10	" 18,30	" 18,60
22. Opbrengstprijs per 3,5 kg melkvet	" 18,30	" 17,40	" 17,80	" 17,70

In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de kosten en opbrengsten per ha grasland + voedergerewassen en de berekende kosten per 100 kg melk en per 3,5 kg melkvet over het boekjaar 1 Mei 1951 - 1 Mei 1952.

In tabel 4 zijn de overeenkomstige cijfers van het voorgaande boekjaar 1950/51 gegeven.

1. Arbeidskosten

In de boekhoudingen wordt naast het betaalde loon een bedrag opgenomen aan loon voor de boer en medewerkende gezinsleden. Het loon van de vaste arbeider-veeverzorger volgens de C.A.O.'s wordt daarbij als basis genomen. De ingecalculerde loonbedragen voor het laatste boekjaar 1951/52 bedroegen:

NACALCULATIE 1951/52

	basis week- loon	basis jaarloon (53 x weekl.)	jaarloon incl. soc. lasten 1)	aantal werk- uren	basis uurloon (cents)	uurloon incl. soc. lasten
	gld.	gld.	gld.			
Friesland	56,20	2.979	3.557	3.250	91,7	1,09
Drente	52,90	2.804	3.350	3.120	89,9	1,07
Overijssel	55,70	2.952	3.525	3.200	92,2	1,10
Gelderland	54,-	2.862	3.417	3.150	90,8	1,08
Noordbrabant	53,-	2.809	3.354	3.200	87,8	1,05

1) Ten laste van de werkgever is 19,4% sociale lasten in rekening gebracht.

Voor de berekening van de arbeidskosten, welke ten laste van de melkproductie komen, is gebruik gemaakt van arbeidsnormen, aan de hand waarvan de arbeidsbehoefte in manuren is berekend; deze manuren zijn tegen bovengenoemde uurlonen gewaardeerd.

De hier bedoelde arbeidsnormen, welke zijn ontleend aan vorige rapporten, zijn als volgt:

1. Verzorging rundvee (inclusief jongvee)	250 mu	per koe
2. Bemesting en verzorging grasland:		
a. Friesland, De Wouden	60 mu	per ha
b. Drente, Overijssel en Gelderland	50 mu	" "
c. Noordbrabant	45 mu	" "
3. Ruwvoederwinning grasland:		
a. Hooiwinning	80 mu	" "
b. Inkuilen	75 mu	" "
4. Verbouw van voedergewassen:		
a. Voederbieten	725 mu	" "
b. Stoppelknollen	160 mu	" "
c. Stoppelwortelen	350 mu	" "
d. Spurrie, snijrogge	80 mu	" "
5. Verzorging werkpaard:		
a. Friesland, De Wouden	100 mu	per paard
b. Overige zandgebieden	170 mu	" "

Deze normen zijn in het algemeen scherp gesteld. Dit moge o.a. blijken uit het feit, dat de totale loonkosten op de bedrijven, berekend volgens deze normen, beneden de werkelijke arbeidskosten liggen en wel in Friesland 11%, Drente 13%, Overijssel 16%, de Graafschap 18%, Noordbrabant (7-10 ha) 17% en Noordbrabant (10-15 ha) 9%.

Voor 1952/53 is rekening gehouden met een verhoging van het basisloon met f. 2,15 per week. Deze verhoging zal nl. zeer binnenkort worden doorgevoerd. Over dit nieuwe basisloon is aan sociale lasten, voor rekening van de werkgever, 19,3% berekend, gespecificeerd als volgt:

Ziekteverzekering	2,0%
Ziakenfondsenbesluit	1,9%
Ongevallenverzekering	1,8%
Invaliditeits- en ouderdomsverz.	1,0%
Vereveningsheffing	4,5%
Kinderbijslag	5,5%
Bedrijfspensioenfonds	2,6%
Totaal	19,3%

Ten opzichte van vorig jaar is de kinderbijslagheffing 0,5% en de bijdrage voor het Ziekenfonds 0,1% lager, de premie voor het bedrijfspensioenfonds 0,6% hoger geworden.

De kosten van de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering zijn hieronder afzonderlijk berekend en wel uitsluitend over het loon van vreemd personeel. De berekening van dit bedrag is als volgt:

	Friesland De Wouden	Drente	Overijssel	De Graaf- schap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
<u>Verdeling loonpost volgens boekhoudingen:</u>						
a) boer en gezinsleden%	93,3	89,1	90,3	96,6	93,9	95,6
b) vaste arbeiders %	3,9	5,7	5,8	-	1,2	2,0
c) losse arbeiders %	2,8	5,2	3,9	3,4	4,9	2,4
<u>Kosten w.- en w.verzekering in % van basisloonpost:</u>						
vaste arbeiders (totaal 2,4%)	0,09	0,14	0,14	-	0,03	0,05
losse arbeiders (totaal 9,7%)	0,27	0,50	0,38	0,33	0,47	0,23
Totaal kosten in % basisloonpost	0,36	0,64	0,52	0,33	0,50	0,28

Deze kosten voor de w.- en w.verzekering bevatten dus zowel de loonsverhoging ingevolge het werknemersaandeel als het werkgevers-aandeel.

De voor 1952/53 berekende uurlonen zijn nu met bovengenoemde percentages verhoogd, zodat de kosten over de gehele loonpost zijn omgeslagen en aan alle bedrijfsonderdelen in gelijke mate zijn toegerekend.

Deze gemiddelde uurlonen zijn nu als volgt berekend:

VOORCALCULATIE 1952/53

	Basis	Basis	Jaarloon +	Uurloon	Kosten w.-	Totaal
	weekloon	jaarloon	19,3% soc. lasten	+ 19,3% soc.l.	en w.verze- kering per jaarloon	uurloon
Zonder w.- en w.verzekering						
	Gld	Gld	Gld	Gld	Gld	Gld
Friesland, De Wouden	58,35	3.092	3.690	1,13 ⁵	11	1,13 ⁹
Drente	55,05	2.918	3.481	1,11 ⁶	19	1,12 ²
Overijssel	57,85	3.066	3.658	1,14 ³	16	1,14 ⁸
Gelderland, De Graafschap	56,15	2.976	3.550	1,12 ⁷	10	1,13 ⁰
N.Brabant 7-10 ha	55,15	2.923	3.487	1,09 ⁰	15	1,09 ⁴
N.Brabant 10-15 ha	55,15	2.923	3.487	1,09 ⁰	8	1,09 ²

2. Veevoerkosten

Deze post heeft betrekking op het veevoer, dat naast hetgene dat van het grasland en voedergewassen ter beschikking komt, is vervoerd aan rundvee en paarden. Zij omvat de voeraankopen en de kosten voor vervoederde marktbaar producten uit eigen bedrijf. De analyse van de post, zoals deze in het afgelopen jaar was, wordt hiernaast weergegeven. Voor een juiste beoordeling zijn de voerkosten voor rundvee eerst per koe uitgedrukt en daarna per ha omgerekend.

NACALCULATIE 1951/52

	Friesland, De Wouden	Drente	Overijssel	Gelderland, De Graafschap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
Veevoerkosten rundvee in gld per koe						
1. Krachtvoer						
a) aangekocht	104	126	115	104	72	77
b) rogge uit eigen bedrijf	-	43	17	26	20	15
c) haver uit eigen bedrijf	4	29	10	6	25	20
d) diversen	-	5	1	13	9	8
2. Ruwvoer						
e) aangekocht	30	3	3	6	3	4
f) aardappelen eigen bedrijf	30	34	10	2	14	15
g) graanstro	6	32	19	28	49	48
h) diversen	5	6	-	4	6	7
3. Melkproducten						
i) volle melk	31	39	40	53	59	54
j) onder- en karnemelk	23	20	19	34	7	9
4. Weidegeld	9	6	7	7	8	4
Totaal voer rund- vee per koe	242	343	241	283	272	261
Idem per ha gras- land en voederge- wassen	302	367	292	370	313	274
Voer paarden per ha gr. en voeder- gewassen	5	50	42	51	56	42
Totaal veevoer per ha	307	417	334	421	369	316

De marktbaar akkerbouwproducten uit eigen bedrijf werden in de boekhoudingen gewaardeerd tegen de volgende prijzen (per 100 kg):

rogge	f. 33,-	voeraardappelen	f. 6,-
haver	" 31,-	graanstro	" 5,-

De vervoederde volle melk werd gewaardeerd tegen de opbrengstprijzen van de afgeleverde melk. Indien werd voorgemolken, werd voor de aldus verkregen voermelk een vetgehalte van 2% aangenomen.

Hierna volgen nog enige nadere gegevens omtrent dit voer-
verbruik. De daarin vermelde procenten zijn ontleend aan die
boekhoudingen, welke een dergelijke specificatie mogelijk maakten.

NACALCULATIE 1951/52

	De Wouden	Drente	Overijssel	De Graafschap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Aankoop krachtvoer voor rundvee in procenten:	%	%	%	%	%	%
eiwitrijk meel	80	77	81	87	76	74
eiwitarm meel	2	2	1	1	16	13
kalvermeel	4	9	16 ⁵	10	5	5
gedr. gras/lucerne	5	7	- ⁵	2	-	-
diversen	9	5	1 ⁵	-	3	8
Gemiddeld betaalde prijzen per 100 kg:						
eiwitrijk meel	39,85	39,85	41,05	40,65	40,45	
eiwitarm meel	33,00	32,80	31,55	33,85	32,95	
kalvermeel	41,50	42,60	41,30	41,45	41,40	
gedr. gras/lucerne	30,00	30,00	-	33,00	-	
Krachtvoerverbr. p. koe						
aangekocht kg	258	315	282	255	180	192
uit eigen bedrijf kg	14	237	85	137	164	132
totaal kg	272	552	367	392	344	314
Kg aangekocht krachtvoer in 1950/51 in % van 1951/52	134%	.	117%	.	123%	118%
Idem kg krachtvoer uit eigen bedrijf	154%	.	103%	.	98%	123%
Verbruik andere voedermiddelen per koe:						
aardappelen kg	507	568	170	32	226	246
volle melk kg	143	177	204	306	331	285
stroverbruik kg	125	638	380	561	983	962

In de voorcalculatie voor het jaar 1952/53 werd de post veevoer als volgt gewijzigd:

a. Aangekocht krachtvoer

Evenals in vorige rapporten zijn de berekende prijzen voor krachtvoer gebracht op het niveau van de officiële A.V.A.-prijzen.

Op basis van de C.L.O.-samenstellingen en de huidige A.V.A.-prijzen kunnen de prijzen van de rundveevoeders worden berekend op:

1. eiwitrijk rundveemeel (C-meel) f. 39,40
2. matig eiwitrijk rundveemeel (B-meel) f. 37,30
3. eiwitarm rundveemeel (A-meel) f. 34,20

Op grond hiervan is voor eiwitrijk meel en kalvermeel een prijswijzigingscoëfficiënt van 0,96 en voor eiwitarm meel van 1,08 aangehouden. De post diversen is onveranderd aangehouden.

De verbruikte hoeveelheden krachtvoer gaven het laatste jaar een daling te zien ten opzichte van 1950/51. De winter van 1950/51 had een ongunstige invloed op het krachtvoerverbruik ten gevolge van de vroege herfst en het late voorjaar. Op de gemengde bedrijven kwam dat echter in veel mindere mate tot uiting dan op de weidebedrijven. De winter van 1951/52 was echter allerwege zeer gunstig. Voor normale omstandigheden moet daarom met een hoger krachtvoerverbruik per koe worden gerekend dan in deze afgelopen winter.

In de voorcalculatie voor 1952/53 is dan ook het krachtvoer-
verbruik hoger geraamd dan het verbruik in 1951/52. De hoeveelheid
aangekocht voer is nl. verhoogd met 2/3 van het verschil tussen deze
beide laatste jaren. In nevenstaande tabel is de grootte van dit
verschil aangegeven. Voor Drente en Gelderland zijn geen cijfers van
het vorige jaar beschikbaar. Waar in Drente het krachtvoerverbruik,
in vergelijking met de andere gebieden, dit jaar op een wel zeer hoog
niveau ligt, is het krachtvoerverbruik gelijk geraamd aan het laatste
jaar, voor Gelderland is dezelfde wijzigingscoëfficiënt als voor
Overijssel aangehouden.

De wijzigingscoëfficiënten voor de post: aangekocht voer,
zijn nu als volgt berekend:

	De Wouden	Drente	Overijssel	De Graafschap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Aangekocht krachtvoer						
prijscoëfficiënt	0,98	0,98	0,97	0,97	0,99	0,99
hoeveelheds- coëfficiënt	1,22	1,00	1,12	1,12	1,16	1,12
Totale wijzigings- coëfficiënt	1,19 ⁵	0,98	1,08 ⁵	1,08 ⁵	1,15	1,11

b. Granen uit eigen bedrijf

Het verbruik van granen uit eigen bedrijf vertoont niet overal
hetzelfde beeld. In de Friese Wouden is het van geen betekenis. Van
de overige gebieden geven de bedrijven in Overijssel en de groep
kleine bedrijven in Noordbrabant in beide jaren een ongeveer gelijk
gebruik te zien. De grotere bedrijven in Noordbrabant hebben in de
laatste winter echter 20% minder graan per koe gevoerd dan in de
winter 50/51. Daar bij de post aangekocht krachtvoer reeds een correctie
op de gevolgen van de gunstige winter is aangebracht, is het gebruik
van eigen graan voor rundvee onveranderd uit het laatste boekjaar
overgenomen.

Het valt te verwachten dat in de komende winter een hoger ver-
bruik van krachtvoer zal optreden ten gevolge van een gunstiger
verhouding tussen de prijzen van krachtvoer- en wintermelk. Dit
zal dan echter invloed moeten hebben op de melkproductie. Derhalve
is hiermee zowel bij de krachtvoer- als bij de melkproductieraming
geen rekening gehouden.

In de voorcalculatie zijn de volgende prijzen aangehouden:

rogge, per 100 kg: f. 32,70 wijzigingscoëfficiënt 0,99
 haver, " " " f. 30,20 " " " 0,975

Deze prijzen komen overeen met de huidige A.V.A.-prijzen.

c. Aangekocht ruwvoer

Deze post heeft alleen betekenis voor de Friese bedrijven. In verband met de daling van de stroprijs en de stijging van de pulpprijs is deze post voor Friesland met 10% verlaagd.

d. Ruwvoer uit eigen bedrijf (marktbaar)

Voor aardappelen is in de voorcalculatie een prijs van f. 5,65 per 100 kg aangehouden, welke prijs ook in de berekeningen voor varkensvlees is gebruikt.

De stroprijs is gesteld op f. 25,-. Deze prijs is gebaseerd op normale marktverhoudingen en berust uiteraard op een schatting. Ook in rapport 159 werd deze prijs berekend.

e. Melk- en melkproducten

In de voorcalculatie is de vervoederde volle melk gewaardeerd tegen kostprijs. De hoeveelheid gebruikte melk is iets verlaagd door de "voormelk" om te rekenen op melk met gemiddeld vetgehalte.

Evenals in rapport no 158 en 159 is de vervoederde ondermelk in de voorcalculatie berekend tegen de prijs van f. 5,50 per 100 kg. Voor wei is de in het boekjaar 1951/52 betaalde prijs aangehouden, welke varieerde tussen f. 0,70 en f. 2,- per 100 kg. De wijzigingscoëfficiënt van de post aangekochte melkproducten is op grond hiervan berekend op 0,83.

De voor het boekjaar 1952/53 berekende voederkosten zijn nu als volgt samengesteld:

VOORCALCULATIE 1952/53

	Friesland	Drente	Overijssel	Gelderland	Noordbrabant	
	De Wouden			De Graafschap	7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. <u>Krachtvoer (gld/koe)</u>						
a. aangekocht	124	123	125	113	83	85
b. rogge uit eigen bedrijf	-	43	17	26	20	15
c. haver " "	4	28	10	6	24	19
d. diversen	-	5	1	13	9	8
2. <u>Ruwvoer (gld/koe)</u>						
e. aangekocht	27	3	3	5	3	4
f. aardappelen uit eigen bedrijf	28	32	9	2	13	14
g. graanstro	3	16	10	14	25	24
h. diversen	5	6	-	4	6	7
3. <u>Melkproducten (gld/koe)</u>						
i. volle melk	31	38	45	55	60	51
j. voeder- en karnemelk	19	17	16	28	6	7
4. <u>Weidegeld (gld/koe)</u>	9	6	7	7	8	4
<u>Totaal veevoer rund- vee per koe</u>	250	317	243	273	257	238
Idem per ha grasland + voedergewassen	313	339	394	358	296	250
Voer voor paarden per ha grasl. + voedergew.	5	44	37	43	47	37
Tot. veevoer per ha	318	383	331	401	343	287

3. Meststoffen

Volgens de boekhoudingen werd in 1951/52 de volgende bemesting in de vorm van kunstmest gegeven, resp. op grasland en bouwland. Hieronder zijn tevens de betaalde prijzen der meststoffen gegeven:

NACALCULATIE 1951/52

	Fries- land De Wou- den	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, Be Graaf- schap	N.Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
<u>Bemesting van het grasland in kg zuiver per ha</u>						
a. Stikstofmeststoffen	106	85	85	73	83	81
b. Fosforzuurmeststoffen	48	67	68	79	75	72
c. Kalimeststoffen	91	115	99	107	102	96
d. Diverse kunstmeststoffen (in gld. per ha)	f. -	f. 4,38	f. 0,61	f. 0,52	f. 1,02	f. 0,95
<u>Prijs per kg zuivere meststof</u>						
a. Stikstof (N)	0,85	0,84	0,86	0,87	0,86	0,84
b. Fosforzuur (P ₂ O ₅)	0,63	0,62	0,63	0,62	0,58	0,58
c. Kali (K ₂ O)	0,33	0,31	0,34	0,33	0,31	0,31
<u>Bemesting van het bouwland in kg zuiver per ha</u>						
a. Stikstofmeststoffen	82	99	87	80	77	77
b. Fosforzuurmeststoffen	44	63	62	55	74	79
c. Kalimeststoffen	140	131	115	90	130	125
d. Diverse kunstmeststof- fen (in gld. per ha)	0,99	6,23	8,09	3,84	5,12	5,87
<u>Prijs per kg zuivere mest- stof</u>						
a. Stikstof (N)	0,85	0,87	0,87	0,91	0,88	0,88
b. Fosforzuur (P ₂ O ₅)	0,59	0,60	0,62	0,61	0,55	0,56
c. Kali (K ₂ O)	0,36	0,37	0,35	0,35	0,32	0,32

Ter informatie volgt hier het stikstofverbruik per ha grasland in drie achtereenvolgende jaren voor de gebieden Friese Wouden, Overijssel en Noordbrabant.

Kg zuivere N per ha grasland

	<u>1949/50</u>	<u>1950/51</u>	<u>1951/52</u>
Friesland, De Wouden	60	87	106
Overijssel	55	68	85
Noordbrabant 7-10 ha)	(59	66	83
Noordbrabant 10-15 ha)		64	81

In de kostenberekening voor melk zijn opgenomen de kosten voor kunstmest op grasland en op voedergewassen. Hiervan zijn de kosten voor grasland direct aan de boekhoudingen ontleend.

Voor de berekening van de bemestingskosten voor voedergewassen zijn de op bouwland gestrooide hoeveelheden stikstof, fosforzuur en kalimestoffen volgens onderstaande normen over de verschillende gewassen verdeeld (rogge op 100 gesteld)

	N (volgens gem. giften inclu- sief stalrest)	P (volgens ont- trekkings- normen)	K (volgens ont- trekkings- normen)
rogge	100 (60 kg)	100	100
haver	115	115	155
maïs	135	130	150
aardappelen	165	145	255
voederbieten	335	170	340
suikerbieten	250	250	340
stoppelknollen	85	75	105
stoppelwortelen	85	65	150
snijrogge	100	120	140
spurrie	50	65	70

De diverse meststoffen: kalk, koperhoudende meststoffen enz. zijn naar oppervlakte verdeeld over de bouwlandgewassen, waarbij de nagewassen voor $\frac{1}{3}$ in de verdeling zijn betrokken. De uiteindelijke kosten per ha grasland en voedergewassen worden zodoende als volgt:

NACALCULATIE 1951/52

	Fries- land De Wou- den	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, De Graaf- schap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
<u>Kosten per ha grasland en voedergewassen</u>						
1. Stikstofmeststoffen	91	80	78	72	78	74
2. Fosforzuurmeststoffen	30	43	44	49	45	45
3. Kalimestoffen	31	40	36	37	37	35
4. Diverse kunstmest- stoffen	1	5	1	1	2	1
Totaal per ha	153	168	159	159	162	155
<u>Bemestingen kg zuiver per ha</u>						
Stikstof (N)	106 kg	94 kg	90 kg	82 kg	90 kg	87 kg
Fosforzuur (P ₂ O ₅)	48 kg	70 kg	69 kg	79 kg	79 kg	78 kg
Kali (K ₂ O)	94 kg	124 kg	106 kg	112 kg	119 kg	111 kg

Voor het jaar 1952/53 is rekening gehouden met de volgende wijzigingen in de kunstmestprijzen ten opzichte van het oogstjaar 1951:

1. Een verhoging van de prijzen der stikstofmeststoffen met 10%.
2. Een verhoging van de prijzen der fosfaatmeststoffen met 7%.
3. Een verhoging van de prijzen der kalimestoffen met 5%.

De voor het jaar 1952/53 berekende bemestingskosten per ha grasland en voedergewassen worden dan als volgt:

VOORCALCULATIE 1952/53

	Friesland, De Wouden	Drente	Overijssel	Gelderland, De Graafschap	Noordbrabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
Kosten per ha grás- land + voedergewassen						
1. Stikstofmeststoffen	100	88	86	79	86	81
2. Fosforzuurmeststoffen	32	46	47	52	48	48
3. Kalimeststoffen	33	42	38	39	39	37
4. Diverse meststoffen	1	5	1	1	2	1
Totaal per ha	166	181	172	171	175	166

4. Pacht

Voor zover het pachtbedrijven betreft heeft deze post betrekking op de werkelijk betaalde pachtsom; voor eigenaarsbedrijven is de pacht voor soortgelijke bedrijven in rekening gebracht. De huurwaarde van de woning is in beide gevallen van de totale pachtsom afgetrokken.

Aangezien de kosten van huisvesting van varkens en kippen in het pachtbedrag zijn begrepen, is de gemiddelde pacht per bedrijf verminderd met de volgende bedragen per gemiddeld aanwezig dier:

kippen	f. 0,50
zeugen	f. 10,-
mestvarkens	f. 2,50

Deze bedragen zijn niet berekend naar de vervangingswaarde van de benodigde hokruimte, maar vormen het geschatte aandeel, dat deze dieren hebben in de totale pachtsom.

Hieronder volgt een overzicht van de verdeling der pachtsom:

NACALCULATIE 1951/52

	Bruto-pacht per ha cult.grond	Aftrek voor varkens en kippen	Netto-pacht per ha cult.grond
	gld	gld	gld
Friesland, De Wouden	90	3	87
Drente	56	3	53
Overijssel	75	10	65
Gelderland, De Graafschap	90	18	72
Noordbrabant 7-10 ha	71	11	60
Noordbrabant 10-15 ha	68	8	60

De aldus aan de grond toegerekende pachtkosten zijn naar oppervlakte over het grasland en het bouwland verdeeld.

In de berekening voor het jaar 1952/53 is de pacht ongewijzigd uit de nacalculatie overgenomen.

5. Kosten werktuigen

Deze post omvat de kosten van afschrijving, rente en onderhoud van werktuigen en de aanschaffingskosten van gereedschappen. Afschrijving en rente werden berekend op basis van de vervangingswaarde der werktuigen. Op de vervangingswaarde werd in het algemeen 5% afgeschreven, alleen voor het apparaat voor de elektrische weide-afrastering gold een percentage van 20%.

De rente is berekend op basis van $4\frac{1}{2}\%$ over 60% van de vervangingswaarde.

De totale kosten per gemiddeld bedrijf zijn, na aftrek van een normbedrag voor varkens en kippen, naar oppervlakte verdeeld over bouwland en grasland. Voor varkens en kippen zijn de volgende bedragen in mindering gebracht:

kippen	f. 60,-	per 100 hennen per jaar
zeugen	" 3,-	per zeug per jaar
mestvarkens	" 2,-	per varken per jaar

In de voorcalculatie is rekening gehouden met een stijging van 8% van de rente en afschrijvingskosten, daar de prijzen van werktuigen in gebruik op gemengde bedrijven volgens de desbetreffende statistiek van het L.E.I. in 1952 een stijging vertonen van 8% in vergelijking met het jaar 1951. De onderhoudskosten zijn onveranderd gelaten, zodat de post werktuigen met 4% stijgt. De onderhoudskosten en aanschaffing klein gereedschap bedragen gemiddeld nl. de helft van de totale werktuigenpost.

6. Rente levende inventaris

Voor het boekjaar 1951/52 werd $4\frac{1}{2}\%$ rente over de gemiddelde waarde van de veestapel berekend. De gemiddelde waarde is vastgesteld aan de hand van onderstaande normen per dier.

	Kwaliteitsklasse				
	I	II	III	IV	V
	gld	gld	gld	gld	gld
Kalveren voor opfok ben. 2 mnd.	90	90	80	80	70
" 2 - 4 mnd	140	140	130	120	110
" 4 - 6 "	190	180	170	160	150
" 6 - 9 "	270	250	230	220	200
" 9 - 12 "	340	320	300	280	260
Jongvee 12 - 15 "	420	390	370	340	320
" 15 - 18 "	490	460	440	410	380
" 18 - 24 "	570	540	500	470	440
" 24 "	610	570	540	500	460
" kennelijk drachtig	650	610	570	530	490
" hoogdrachtig	720	680	640	590	550
Melk- en kalfkoeien					
1 x gekalfd	760	710	670	630	580
ouder	850	800	750	700	650
Stieren en mestvee	Verkoopwaarde				

Elk bedrijf is op grond van de gemiddelde kwaliteit van de veestapel ingedeeld in een van de vijf genoemde kwaliteitsklassen.

Voor 1952/53 is de post rente levende inventaris onveranderd overgenomen, daar geen wijziging in de vee prijzen is verondersteld, evenmin als een wijziging in de rentevoet en in de omvang van de veestapel.

7. Ziektebestrijding en dekgelden

Deze kosten zijn direct aan de bedrijfsboekhoudingen ontleend. In de berekening voor het jaar 1952/53 is deze post ongewijzigd overgenomen.

8. Overige kosten

In deze post zijn verschillende kostenbestanddelen samengevat:

NACALCULATIE 1951/52

	Fries-land De Wou- den	Drente	Over- ijssel	Gelder- land. De Graaf- schap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Zaaizaad voor voeder- gewassen	4	9	10	11	19	16
2. Betaalde kosten paarden	19	23	17	24	22	17
3. Onderhoudskosten voor rekening pachter	9	1	5	3	6	4
4. Diverse kosten	15	15	15	15	15	15
Totaal per ha grasland + voedergewassen	47	48	47	53	62	52

Het bedrag voor diverse kosten is een geschat bedrag voor verschillende kleine ppsten, welke niet afzonderlijk uit de boekhouding konden worden afgesplitst.

In de berekening voor het jaar 1952/53 is deze post overige kosten ongewijzigd overgenomen.

9. Heffingen op de afgeleverde melk

In de boekhoudingen worden de heffingen op de melk, welke het karakter hebben van een betaling voor dienstverlening aan het bedrijf, in mindering gebracht op het geboekte melkgeld. De heffing ten behoeve van het Zuivelfonds komt reeds direct in mindering op de ontvangen melkprijs.

In de voorcalculatie voor 1952/53 zijn de volgende heffingen onder de kosten opgenomen (per 100 kg melk)

a.	heffing ten behoeve van de Stichting voor de Landbouw	f. 0,01 ⁵
b.	" " " " " melkcontrôle	" 0,05
c.	" " " " " gezondheidsdienst	" 0,05
d.	" " " " " het Bedrijfschap voor Zuivel	" 0,05

Totaal f. 0,16⁵

De Zuivelfondsheffing kan niet als een kostenelement worden beschouwd, daar zij slechts dient ter correctie van de opbrengstprijis.

De t.b.c.-spaarheffing wordt tegood geschreven op de rekening van de veehouder; deze ontvangt dit bedrag t.z.t. terug. Deze heffing is dus geen kostenelement.

De heffing ad f. 0,25 ten behoeve van t.b.c.-bestrijding (het "boerenkwartje") is evenmin onder de kosten gerekend.

Uit deze heffing worden voor een deel de slachtpremies voor reageerders betaald. Deze slachtpremies zijn in de voorcalculatie bij de post omzet en aanwas buiten beschouwing gebleven; ook in de nacalculatie werden ze niet opgenomen. Wel werden ze in de boekhoudingen verantwoord. Hieronder volgen de bedragen, welke zijn ingehouden en welke als slachtpremies werden uitbetaald of tegood geschreven.

NACALCULATIE 1951/52
(per ha grasland en voedergewassen)

	Friesland De Wouden	Drente	Overijssel	Gelderland, De Graafschap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
Ingehouden op de melk	(11)	9	10	11	10	9
Ontvangen slachtpremies	1	1	2	1	17	19

10. Omzet en aanwas rundvee.

Deze aftrekpost heeft betrekking op de winst op de rundveestapel, ontstaan door aan- en verkoop van vee, waarbij tevens rekening wordt gehouden met het verschil tussen begin- en eindwaarde van de veestapel. De invloed van prijswijzigingen in de loop van het boekjaar is bij de waardering geëlimineerd door uit te gaan van hetzelfde prijsniveau. Voor de waardering golden in het afgelopen boekjaar de onder 6 (rente levende inventaris) vermelde prijzen. Bij de verkopen zijn de slachtpremies voor reageerders niet als opbrengst gerekend (zie onder 9).

De analyse van de post over 1951/52 is als volgt (per ha grasland en voedergewassen):

NACALCULATIE 1951/52

	Friesland De Wouden	Drente	Overijssel	Gelderland, De Graafschap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
Verkopen	295	372	352	452	355	328
Aankopen	64	62	81	95	57	45
Saldo (a - b)	231	310	271	357	298	283
Saldo uitbreiding	24	-	11	17	33	13
Saldo inkrimping	-	15	-	-	-	-
Totaal omzet en aanwas	255	295	282	374	331	296

Evenals voor de weidebedrijven in rapport No 170 is voor het jaar 1952/53 geen wijziging gebracht in de post omzet en aanwas; Dit houdt in, dat rekening wordt gehouden met een geringe prijsdaling van slachtvee en gebruiksvee in de loop van 1953, t.o.v. het huidige, betrekkelijk hoge, prijsniveau en met een iets geringere "hoeveelheid" (kwaliteit) van het verkochte vee t.o.v. de gunstige zomer van 1951.

Voor een uitvoerige motivering moge worden verwezen naar rapport 170.

11. Paardekosten voor nevenbedrijven

Daar de gemaakte kosten voor de paarden volledig in de kosten van de rundveehouderij zijn opgenomen en de paarden ook diensten verrichten aan dat deel van de bouwlandsector waarop marktbaar gewassen worden geteeld, moet een deel van de kosten in mindering worden gebracht op de kosten voor de melk.

Deze aftrekpost is bepaald aan de hand van de volgende paarde-uren per ha:

granen	110	pu	per	ha
aardappelen	135	"	"	"
diverse gewassen	120	"	"	"

Het volgens deze normen berekende aantal paarde-uren werd gewaardeerd tegen de volgende kosten per uur:

Friesland, De Wouden	f. 0,65	per	uur
overige zandgebieden	" 0,85	"	"

Deze waardering is gebaseerd op de hieronder gegeven kostenberekening per werkpaard. Daarin is het aandeel van een paard in de kosten van grasland en voedergewassen gelijkgesteld aan dat van een melkkoe.

Het aantal werkuren per paard vormt hierbij uiteraard een zeer globale schatting. Volgens vroegere arbeidsnotitiegegevens bedraagt dit op deze gemengde bedrijven gemiddeld 900 - 1100 uren per jaar.

NACALCULATIE 1951/52

	Fries-land De Wou- den	Drente	Over- ijsel	Gelder- land, De Graaf- schap	N.Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
1. Voerkosten per paard:	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
a) aangekocht	4	3	19	5	6	5
b) graan eigen bedrijf	28	210	187	193	226	266
c) stro	4	55	42	59	48	47
d) diversen	1	1	1	-	4	3
Totaal bijkomende voeder- kosten	37	269	249	257	284	321
2. Andere directe kosten	143	122	102	124	116	132
3. Arbeidskosten v.verzor- ging	109	182	187	184	179	179
4. Aandeel graslandkosten	335	295	300	300	300	310
Totaal kosten per paard	624	868	838	865	879	942

In de voorcalculatie is dezelfde waardering van de paarde-uren aangehouden als in de nacalculatie.

12. Stalmest voor marktbaar gewassen

Een gedeelte van de stalmest wordt op de gemengde bedrijven op het bouwland aangewend. Uit daartoe verzamelde gegevens blijkt, dat de procentuele verdeling van de beschikbare stalmest en gier over bouwland en grasland gemiddeld was als volgt:

	bouwland	grasland
Friesland, De Wouden	17%	83%
Drente	70%	30%
Overijssel	57%	43%
Gelderland, De Graafschap	70%	30%
Noordbrabant 7-10 ha	77%	23%
" 10-15 ha	74%	26%

Voor de verdeling van de stalmeest is een andere methode gevolgd dan in voorgaande rapporten. De bestanddelen van de stalmeest zijn thans op gelijke wijze als de kunstmest over de verschillende gewassen verdeeld. Dit moet juist worden geacht dan het eenvoudig omslaan per ha. Zowel de kunstmest als de volgens normen bepaalde hoeveelheden meststoffen uit de stalmeest zijn volgens de onder 3 (blz.) vermelde "sleutel" verdeeld over de gewassen.

De waarde van de mestproductie is als volgt berekend:

	werkzame stikstof (f.0,87 per kg)	fosfor (f.0,60 per kg)	kali (f.0,34 per kg)	org. stof	totale waarde per dier
Volw. rundvee	15 kg	13 kg	40 kg	f. 7,50	f. 41,95
Jongvee	5 "	4 "	13 "	" 2,50	" 13,65
Paarden	12 "	7 "	30 "	" 4,-	" 28,85
Mestvarkens	4 "	4 "	12 "	" 1,70	" 11,70
Zeugen	5 "	7 "	15 "	" 2,50	" 16,15

Hierin is de stikstof berekend tegen f. 0,87, het fosforzuur tegen f. 0,60 en de kali tegen f. 0,34 per kg zuiver.

De berekening van de aftrekpost voor stalmeest is in de volgende tabel samengevat.

NACALCULATIE 1951/52

	Friesland De Wouden	Drente	Overijssel	Gelderland, De Graafschap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
1. Waarde stalmeest per bedrijf	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
a) rundvee en paarden	599	521	498	385	362	477
b) varkens	81	73	132	205	161	153
2. Totaal	680	594	630	590	523	630
3. Toegerekend aan bouwland	116	416	359	413	403	466
4. Hiervan naar voedergewassen	40	81	110	136	125	147
5. Toegerekend aan grasland	564	178	271	177	120	164
6. Totaal grasland en voedergewassen	604	259	381	313	245	311
7. Aftrek per bedrijf (1a - b)	% 5	262	117	72	117	166
8. Aftrek per ha grasland en voedergewassen	% 1	32	16	14	22	21

Bij de berekening voor het jaar 1952/53 is rekening gehouden met dezelfde prijswijzigingen als bij de post meststoffen.

13. Diverse opbrengsten

Deze post is voor een deel direct aan de boekhouding ontleend. Daarboven is een berekend bedrag opgenomen als aandeel van zeugen in de graslandkosten. De specificatie is als volgt:

	Fries- land De Wou- den	Drente	Over- ijsel	Gelder- land, De Graaf- schap	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
	gld	gld.	gld	gld	gld	gld
Voorraad toename ruwvoer	-	7	1	16	11	6
Weidegeld	-	1	1	-	1	1
Dekgeld	2	4	-	-	-	-
Verkochte voeder- bleten	-	-	1	1	4	4
Aand�eel fokzeugen in graslandkosten	6	10	10	12	11	10
Diversen	8	19	7	13	17	10
Totaal per ha grasland en voedergrassen	16	41	20	42	44	31

14 t/m 17. De melkproductie en veebezetting

De gegevens betreffende de melkproductie, het vetgehalte en de veebezetting zijn direct aan de bedrijfsboekhoudingen ontleend.

Hieronder volgen de beschikbare productiegegevens over de afgelopen jaren met de raming voor het jaar 1952/53.

	Melkpro- ductie per koe	Melkvee- bezett. per ha	Melkpro- ductie per ha	% vet
<u>Friesland, De Wouden:</u> '49/50	4000 kg	1,07	4280 kg	3,88
'50/51	3950 "	1,21	4779 "	3,97
'51/52	3962 "	1,25	4953 "	3,98
Raming 1952/53	3975 "	1,25	4969 "	3,96
<u>Drente:</u> '51/52	3778 "	1,07	4042 "	3,78
Raming 1952/53	3775 "	1,07	4039 "	3,76
<u>Overijssel:</u> '49/50	3581 "	1,14 ²	4090 "	3,66
'50/51	3643 "	1,14	4153 "	3,65
'51/52	3553 "	1,21	4299 "	3,64
Raming 1952/53	3600 "	1,21	4356 "	3,63
<u>De Graafschap:</u> '51/52	3811 "	1,31	4993 "	3,71
Raming 1952/53	3800 "	1,31	4978 "	3,70
<u>Noordbrabant 7-10 ha:</u> '49/50	3688 "	1,13	4167 "	3,55
'50/51	3785 "	1,08	4088 "	3,59
'51/52	3789 "	1,15	4357 "	3,59
Raming 1952/53	3800 "	1,15	4370 "	3,58
<u>Noordbrabant 10-15 ha:</u> '49/50	3691 "	1,00	3691 "	3,59
'50/51	3784 "	1,02	3860 "	3,67
'51/52	3803 "	1,05	3993 "	3,58
Raming 1952/53	3800 "	1,05	3990 "	3,57

TOELICHTING OP DE RAMING VAN DE PRODUCTIE VOOR 1952/53

Voor de meeste gebieden zijn thans gegevens van drie jaren beschikbaar als basis voor de raming van de melkproductie. Voor Drente en Gelderland echter alleen van het laatste jaar.

1. De melkproductie per koe

In Friesland en Noord-Brabant ligt de melkproductie per koe in 1951/52 op hetzelfde niveau als in 1950/51. Beide jaren mogen voor de grasgroei als betrekkelijk gunstige jaren worden beschouwd, zodat uit dien hoofde een raming voor normale omstandigheden op een iets lager niveau verantwoord zou zijn. Rekening houdende met het effect van een voortgaande verbetering van de veestapel is voor Noord-Brabant echter hetzelfde niveau aangehouden, zodat de raming gelijk is aan die van vorig jaar (voorcalculatie 1951/52).

Voor Friesland leidde de normalisatie van de krachtvoerpost tot een vrij sterke verhoging van de hoeveelheid krachtvoer in de voorcalculatie ten opzichte van het laatste boekjaar. De daling van de post krachtvoer was daar immers het grootst. Daar vooral in Friesland de prijsontwikkeling van het krachtvoer tot een abnormaal laag krachtvoerconsumptie blijkt te hebben geleid is voor normale omstandigheden verondersteld, dat een stijging van dit krachtvoerconsumptie ook enig effect op de productie zal hebben, zodat deze iets boven het niveau van vorig jaar is geraamd.

Voor Drente en Gelderland is de raming gesteld op het niveau van het laatste jaar.

In Overijssel is een productieverlaging te constateren waarvan de oorzaak niet met zekerheid kan worden aangegeven. Het aantal bedrijven is van 21 op 33 gekomen. De nieuw ingeschakelde bedrijven vormen niet de oorzaak van de productiedaling, daar de 21 bedrijven in 1950/51 een gemiddelde productie van 3643 kg te zien gaven en deze zelfde bedrijven in 1951/52 op een gemiddelde van 3566 kg komen. De raming voor 1952/53 is derhalve hier op het gemiddelde van de beide laatste jaren gesteld, hetgeen een verlaging van 50 kg ten opzichte van de raming voor 1951/52 betekent.

2. De melkveebezetting

In het boekjaar 1951/52 heeft in de meeste gebieden een uitbreiding van de veebezetting in vergelijking met het voorgaande jaar plaats gevonden. In de voorcalculatie voor 1951/52 (rapport No 159) was dit gedeeltelijk voorzien. Het is echter niet mogelijk om in een voorcalculatie met een enigszins belangrijke wijziging rekening te houden omdat dit niet te bepalen consequenties met zich medebrengt ten aanzien van de kostzijde.

De post "uitbreiding" als onderdeel van de post omzet en aanwas wijst thans niet, of in zeer geringe mate, op een grotere omvang van de veestapel op 1 Mei 1952 ten opzichte van 1 Mei 1951. Voor zover deze uitbreiding aanwezig is, blijkt zij bij nadere analyse bovendien in hoofdzaak te worden veroorzaakt door de jongveerubrieken. Daarom is geen aanleiding gevonden om voor de voorcalculatie 1952/53 rekening te houden met een uitbreiding van de veestapel, in vergelijking met het boekjaar 1951/52.

3. Het vetgehalte

Bij de raming van het gemiddelde vetgehalte voor 1952/53 doet zich een complicatie voor ten gevolge van de wijziging van de voorschriften voor de vetgehaltebepaling volgens de methode Gerber. In vergelijking met de oude methode geeft de nieuwe een schijnbaar 2% lagere hoeveelheid vet aan. De verlaging van het gevonden vetgehalte komt dus neer op 0,07% bij een gehalte van 3,5% en 0,08% bij een gehalte van 4%.

Daar de gewijzigde voorschriften op 1 Januari 1952 zijn ingegaan is de invloed er van ook reeds in de cijfers van het laatste boekjaar aanwezig. Over het gehele land wordt $\pm 25\%$ van de melk in de periode 1 Januari - 1 Mei geproduceerd, zodat het gevonden vetgehalte met 0,015 à 0,02 dient te worden verhoogd om een vergelijkbaar cijfer met de voorgaande jaren te krijgen.

In alle gebieden is dan nog enige stijging van het vetgehalte waar te nemen. Het gevonden vetgehalte van het laatste jaar is nu eerst gecorrigeerd op bovengenoemde invloed (verhoogd met 0,02), vervolgens is het met 0,07 of 0,08 verlaagd om het vetgehalte te vinden, zoals het bij de nieuwe bepalingmethode zou zijn geweest.

In de voorcalculatie is, uitgaande van bovengenoemd cijfer, een 0,04% hoger vetgehalte aangehouden om de voortgaande stijging van het vetgehalte tot uitdrukking te brengen. Het blijkt nl. dat in de periode Januari-September 1952 de verlaging van het vetgehalte ten gevolge van de gewijzigde bepalingmethode wordt gecompenseerd door een stijging van het werkelijke vetgehalte.

DE KOSTPRIJS VAN ROGGE, HAVER EN VOERAARDAPPELEN
TOELICHTING OP DE BEREKENING VOOR HET JAAR 1952/1953

Algemeen.

De berekening van de kostprijzen van de belangrijkste akkerbouwproducten voor gemengde bedrijven op zandgrond t.w. rogge, haver en voeraardappelen, zijn synthetisch opgebouwd. De technische gegevens hiervoor zijn meest ontleend aan de boekhoudingen over de afgelopen jaren. De vastgestelde hoeveelheden productiemiddelen zijn vervolgens gewaardeerd op het laatst bekende of voor de naaste toekomst verwachte prijspeil. De hoeveelheden productiemiddelen zijn in hoofdzaak ongewijzigd uit rapport 150 overgenomen.

Als opbrengsten voor de betreffende producten zijn evenals voorheen ramingen gemaakt van opbrengsten welke op redelijk goed geleide bedrijven onder normale omstandigheden per ha worden verkregen. De voor de raming van deze opbrengsten beschikbare gegevens zijn evenwel beperkt, hetgeen uiteraard de nauwkeurigheid niet ten goede komt. Er is dan ook van afgezien om een berekening per gebied te geven, zodat met een "landelijke" berekening is volstaan. Een samenvattend overzicht van de berekening is voor in dit rapport opgenomen (staat B). Meer gedetailleerde overzichten voor elk der drie producten zijn opgenomen in tabel 5, 6 en 7.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de berekeningen.

1. Arbeidskosten.

In de tabellen 5, 6 en 7 is een nauwkeurige specificatie gegeven van de hoeveelheden arbeid welke zijn berekend. In rapport 147 (October 1950) is reeds een uitvoerige motivering van deze normen opgenomen.

In de berekening is uitgegaan van het gemiddelde uurloon in Drente, Overijssel, Gelderland en Noordbrabant, zoals dit in bijlage II voor 1952/53 is berekend. Inclusief sociale lasten wordt dit f. 1,72.

2. Paardekosten

Het aantal benodigde paarde-uren is gewaardeerd tegen f. 0,85 per uur, overeenkomstig de berekende paardekosten per uur in bijlage II voor de zandgebieden, uitgezonderd Friesland. Ditzelfde bedrag wordt ook weer teruggevonden in de aftrekpost: "paardekosten voor nevenbedrijven" bij de kostprijsberekening voor melk.

3. Werktuigkosten

Ook deze kosten zijn ontleend aan bijlage II en gesteld op het gemiddelde van dezelfde vier zandgebieden.

4. Kosten loondorsen en loonsproeien

Evenals in rapport 159 is weer 3,5 uur dorsen per ha gerekend met een kleine machine. Het tarief voor dorsen bedraagt thans gemiddeld f. 20,- per uur. Voor aardappelen zijn de kosten van 2 x spuiten à f. 25,- per ha tegen coloradokever enz. in rekening gebracht. Hierin zijn de aankoopkosten van de sproeimiddelen begrepen.

5. Zaaizaad en pootgoed

Voor rogge en haver is een gelijke hoeveelheid zaaizaad gerekend, gedeeltelijk uit eigen oogst en gedeeltelijk aangekocht 1e nabouw, en wel 140 kg per ha in totaal.

Het zaaizaad uit eigen oogst is tegen A.V.A.-prijs gewaardeerd, vermeerderd met f. 1,- per 100 kg kwaliteitstoelage. Dit wordt voor rogge f. 33,70 per 100 kg en voor haver f. 31,20. Het aangekochte zaaizaad is gerekend tegen A.V.A.-prijs, verhoogd met de gebruikelijke marge tussen de telersprijs van consumptie-graen en de verbruikersprijs van handelszaaizaad. Aangekochte zaairogge komt dan op f. 42,70 en zaaihaver op f. 40,20.

Voor aardappelen is gerekend met 2.000 kg pootgoed waarvan 1.500 kg zelf geteeld. Het aangekochte pootgoed is gesteld op een prijs van f. 21,- (C-waardig pootgoed van Voran en Record). Het eigen pootgoed is gesteld op de minimumprijs voor C-waardig pootgoed ad f. 7,50 + 20% = f. 9,- per 100 kg. Deze prijzen zijn verhoogd met een bewaarvergoeding van f. 3,- per 100 kg.

6. Bemestingskosten

De bemestingskosten voor de akkerbouwgewassen zijn als volgt berekend:

a. Stalmest. In bijlage II is de verdeling van de geproduceerde stalmest uiteengezet. Daarbij zijn de bestanddelen van de stalmest volgens normen over de bouwlandgewassen verdeeld; een deel van de stikstof alsmede een normbedrag voor de specifieke waarde van de stalmest is per ha ongeslagen.

De op deze wijze berekende stalmestkosten voor rogge, haver en aardappelen voor 1952/53 bedragen per ha:

	Rogge f.	Haver f.	Aardappelen f.
Drente	51	56	75
Overijssel	85	90	122
Gelderland, De Graafschap	85	99	136
Noordbrabant 7 - 10 ha	63	76	101
Noordbrabant 10 - 15 ha	54	67	91
Gemiddeld:	68	78	105

b. Kunstmeststoffen. De hoeveelheden stikstof fosforzuur en kali welke volgens de boekhoudingen in 1951/52 werden gestrooid op bouwland zijn verdeeld over de verschillende gewassen, zoals aangegeven in bijlage II. De volgende hoeveelheden kunstmeststoffen zijn zo aan de gewassen toegerekend:

	Rogge			Haver			Aardappelen		
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Drente	62	43	62	72	51	95	100	62	159
Overijssel	48	40	53	57	45	80	80	57	133
Gelderland, De Graafschap	45	36	42	51	41	64	73	53	108
Noordbrabant 7-10ha	45	47	60	52	55	92	72	69	152
Noordbrabant 10-15"	46	52	61	54	60	91	77	74	151
Gemiddeld:	49	44	56	57	50	84	80	63	141

Deze gemiddelde hoeveelheden zijn in de berekeningen opgenomen tegen de voor op bouwland gestrooide kunstmest betaalde prijzen in 1951/52, verhoogd met de in bijlage II genoemde percentages wegens prijsverhogingen in 1952/53.

1) maat 35/45

7. Pacht

Voor pacht is eenzelfde bedrag per ha berekend als in de voorcalculatie voor melk en wel het gemiddelde van de vier hoven-genoemde gebieden. Hierbij is op de totale pacht dus een bedrag in mindering gebracht voor de huisvesting van varkens en kippen. Bij de rogge is $\frac{1}{3}$ deel van de pacht per ha toegerekend aan het nagewas.

8. Rente omlopend kapitaal.

Deze post heeft betrekking op de rente over het bij de productie te investeren kort omlopend kapitaal. De in rekening gebrachte normbedragen zijn berekend op basis van een rentevoet van $4\frac{1}{2}\%$.

9. Diverse kosten

Voor alle producten is voor diverse kosten een geschat bedrag van f. 20,- opgenomen. Hieronder vallen uitgaven als onderhoud voor rekening van de pachter, verzekering, emballage, abonnementen enz.

10. Dekstro

In de berekening voor aardappelen is de waarde van 500 kg stro onder de kosten opgenomen.

11. Opbrengsten der gewassen

Zowel voor rogge als voor haver is de opbrengst met 100 kg verhoogd tot resp. 2.800 en 2.900 kg per ha terwijl de stro-opbrengst onveranderd is gehouden op resp. 5.000 en 4.000 kg per ha. De gemiddelde opbrengsten van alle L.E.I.-bedrijven waren in de jaren '48, '49 en '50 als volgt:

Oogstjaar	1948	1949	1950
Rogge	2.490 kg	3.200 kg	2.630 kg
Haver	2.640 kg	3.470 kg	2.950 kg

Op grond van deze cijfers zou alleen een verhoging van de haveropbrengst gemotiveerd zijn. De Commissie van Advies was echter van mening dat het verschil tussen de haver en rogge-opbrengst kleiner dan 200 kg moest zijn en dat ook een verhoging van de rogge-opbrengst met 100 kg verantwoord was, mede op grond van de oogstramingen van de Directie van Akker- en Weidebouw.

Ook de opbrengst van voeraardappelen is in vergelijking met rapport 159 verhoogd en wel van 2.7000 kg op 28.000 kg. De gegevens van de L.E.I.-boekhoudingen geven hiervoor geen voldoende basis omdat consumptie- en voeraardappelrassen niet kunnen worden gescheiden. Het toenemende gebruik van geselecteerd pootgoed en de rationalisatie van de aardappelteelt maken o.i. echter een verhoging van de drie jaar geleden gestelde opbrengst verantwoord.

Tabel 5

KOSTPRIJSBEREKENING VAN ROGGE (MET NAGEWAS)
(VOORCALCULATIE 1952/1953)

I. Specificatie arbeidsuren per ha		mu	pu
1. Grondbewerking		40	50
2. Overige algemene werkzaamheden		40	15
3. Zaaiklaar maken en zaaien		10	10
4. Verplegen		7	3
5. Oogsten: a. kanten zichten		4	-
b. maaien met maaimachine met aflegger		14	14
c. binden en ophokken		33	-
d. inhalen		34	15
6. Dorsen met kleine machine 7 x 3,5 u		24	-
7. Transport, bewaren en afleveren		5	3
Totaal uren per ha		211	110
II. Specificatie kosten per ha		gld per ha	
1. Arbeidskosten: 211 mu à f. 1,12 (incl.soc.l.)		236	
2. Paardekosten: 110 pu à f. 0,85		93	
3. Kosten werktuigen		64	
4. Kosten loondorsen 3,5 u à f. 20,- per uur		70	
5. Zaaizaad: 70 kg à f. 33,70 + 70 kg à f. 42,70		53	
6. Bemesting:			
a. Stalmest		68	
b. Stikstof: 49 kg à f. 0,97		48	
c. Fosforzuur: 44 kg à f. 0,63		28	
d. Kali: 56 kg à f. 0,36		20	
e. Diverse meststoffen (omslag)		5	
7. Pacht		41	
8. Rente omlopend kapitaal		25	
9. Diverse kosten		20	
Totaal bruto-kosten per ha		771	
Afs: opbrengst 5.000 kg stro à f. 25,- per ton		125	
Netto-kosten per ha		646	
Opbrengst rogge in kg		2.800 kg	
Kostprijs per 100 kg rogge		23,05	

Tabel 6

KOSTPRIJSBEREKENING VAN HAVER

(VOORCALCULATIE 1952/53)

I. Specificatie arbeidsuren per ha		mu	pu
1. Grondbewerking		40	50
2. Overige algemene werkzaamheden		40	15
3. Zaaiklaar maken en zaaien		10	10
4. Verplegen		12	3
5. Oogsten: a. kanten zichten		4	-
b. maaien met aflegger		14	14
c. binden en ophokken		33	-
d. inhalen		34	15
6. Dorsen 7 x 3,5 uren		24	-
7. Transport, bewaren en afleveren		5	3
Totaal uren per ha		216	110
II. Specificatie kosten per ha		gld per ha	
1. Arbeidskosten: 216 mu à f. 1,12 (incl. soc.l.)		242	
2. Paardekosten 110 pu à f. 0,85		93	
3. Kosten werktuigen		64	
4. Kosten loondorsen 3,5 uur à f. 20,-		70	
5. Zaaizaad 35 kg à f. 40,20 + 105 kg à f. 31,20		47	
6. Bemesting:			
a. Stalmest		78	
b. Stikstof: 57 kg à f. 0,97		55	
c. Fosforzuur: 50 kg à f. 0,63		32	
d. Kali: 84 kg à f. 0,36		30	
e. Diverse meststoffen (omslag)		5	
7. Pacht		62	
8. Rente omlopend kapitaal		25	
9. Diverse kosten		20	
Totaal bruto-kosten per ha		523	
Af: opbrengst 4.000 kg stro à f. 25,- p.ton		100	
Netto-kosten per ha		723	
Opbrengst haver in kg per ha		2.900 kg	
Kostprijs per 100 kg haver		24,95	

Tabel 7

KOSTPRIJSBEREKENING VAN VOEDERAARDAPPELEN
(VOORCALCULATIE 1952/53)

I. Specificatie arbeidsuren per ha		mu	pu
1. Grondbewerking		40	50
2. Overige algemene werkzaamheden		40	15
3. Pootklaar maken en poten		55	10
4. Verplegen		100	15
5. Rooien		255	-
6. Na-eggen en loofopruimen		10	5
7. Transport en inkuilen		75	40
Totaal uren per ha		575	135
II. Specificatie kosten per ha		gld per ha	
1. Arbeidskosten: 575 mu à f. 1,12 (incl. soc. lasten)		644	
2. Paardekosten 135 pu à f. 0,85		115	
3. Kosten werktuigen		64	
4. Kosten loonsproeien: 2 x à f. 25,-		50	
5. Pootgoed: 1.500 kg à f. 9,- + 500 kg à f. 21,-		300	
6. Bemesting:			
a. stalmeest		105	
b. stikstof : 80 kg à f. 0,97		77	
c. fosforzuur: 63 " à " 0,63		39	
d. kali : 14 " à " 0,36		51	
e. overige meststoffen		5	
7. Pacht		62	
8. Rente omlopend kapitaal		25	
9. Diverse kosten		20	
10. Dekstro 500 kg à f. 25,- per ton		13	
Netto-kosten per ha, totaal		1.570	
Opbrengst aardappelen in kg		28.000 kg	
Kostprijs per 100 kg voeraardappelen		5,60	

DE KOSTPRIJS VAN VARKENSVLEES

De basisgegevens voor deze berekening zijn ontleend aan rapport 146 (onderzoek naar de kostprijs van varkensvlees, September 1950) en de laatste aanvulling daarop: nota 92 (dd. Augustus 1952).

De Commissie van Advies voor rapport 159 achtte het gewenst dat ten aanzien van de kostprijs van varkensvlees een nieuw onderzoek zou worden ingesteld. Tot heden kon aan deze wens geen gevolg worden gegeven, mede omdat te weinig basismateriaal voor een dergelijk onderzoek beschikbaar is. De diverse enquêtes t.a.v. de rentabiliteit van de varkenshouderij welke o.a. in Overijssel en Noordbrabant begonnen zijn, zullen in het komende jaar waarschijnlijk wel een basis voor een nieuw kostprijsonderzoek kunnen leveren. De resultaten der enquêtes moeten echter nog worden afgewacht.

In dit rapport is daarom nog de oude basis gebruikt, welke dus gelijk is aan die van rapport 159. Ook de rantsoenen welke in dit rapport worden gebruikt zijn gelijk aan die van rapport 159. Voor een uitvoerige toelichting zij derhalve verwezen naar bovengenoemde rapporten en nota 92.

Hieronder volgt een beknopte toelichting.

Voederprijzen. De aangekochte mengvoeders zijn zoals gebruikelijk berekend op basis van de A.V.A.-prijzen der grondstoffen. Deze berekende prijzen zijn als volgt:

eiwitrijk zeugen- en biggenmeel	f. 38,70
eiwitrijk varkensmeel	f. 38,50
eiwitarm varkensmeel	f. 37,10

De vervoederde granen afkomstig uit eigen bedrijf zijn gewaardeerd tegen A.V.A.-prijzen:

rogge	f. 32,70
haver	" 30,20

De vervoederde aardappelen zijn gewaardeerd tegen f. 5,65 per 100 kg ongestoomd, voor stoomloon is f. 0,75 per 100 kg gerekend; de ondermelk is gewaardeerd tegen 5,5 cent. De berekening voor baconvarkens wijkt op enkele punten van die van nota 92 af:

1. De stallingskosten zijn niet op basis van vervangingswaarde gesteld, doch op basis van een redelijk aandeel in de pacht.
2. De post veeartskosten is met f. 3,- verhoogd voor de kosten van enting tegen varkenspest, ten einde het sterk verhoogde risico ten gevolge van de varkenspestepidemie in de berekening tot uitdrukking te brengen.
3. De waarde van de mest is aangepast aan de in bijlage II berekende normen.

BEREKENING VAN DE KOSTPRIJS PER KG VARKENSVLEES BIJ HET MESTEN
VAN VARKENS TOT EEN LEVEND GEWICHT VAN 90 KG RESP. 140 KG

Eindgewicht	90 kg	90 kg	140 kg	140 kg
Aanvulling van mengvoeder- rantsoen met:	Aardappelen en ondermelk	Graan en ondermelk	Aardappelen en ondermelk	Graan en ondermelk
I. Samenstelling van het rantsoen:				
Eiwitrijk varkensmeel	135 kg	135 kg	-	100 kg
Eiwitarm varkensmeel	-	-	275 kg	100 kg
Graan ($\frac{1}{2}$ rogge, $\frac{1}{8}$ haver)	-	98 "	-	292 "
Gestoomde aardappelen	365 "	-	842 "	-
Ondermelk	375 "	250 "	75 "	50 "
Mineralen	3,5 "	1,5 "	5 "	3 "
II. Kosten per mestvarken				
1. Kostprijs big	30,85	30,8	30,85	30,85
2. Voederkosten:				
a. varkensmeel	52,-	52,-	105,90	75,60
b. graan	-	30,30	-	90,35
c. voederaardappelen	20,60	-	47,55	-
d. maalkosten en stoomloon	2,75	0,65	6,30	1,90
e. ondermelk	20,65	13,75	4,15	2,75
f. mineralen	0,45	0,20	0,65	0,40
Subtotaal voederkosten	96,45	96,90	164,55	171,00
3. Stalling en inventaris	1,60	1,55	2,40	2,30
4. Strooisel	4,85	4,65	7,25	6,90
5. Uitvalrisico en veeartskosten	7,30	7,10	9,40	9,10
6. Rente	1,55	1,50	3,30	3,25
7. Afleveringskosten en commissieloon	4,25	4,25	6,55	6,55
8. Arbeidsloon (incl. soc. lasten)	10,40	10,-	15,55	14,80
Bruto-kosten p. varken	157,25	156,85	239,85	244,75
Af: waarde stalrest	4,75	4,60	7,15	6,80
	152,50	152,20	232,70	237,95
Koud geslacht gewicht in kg	68,5 kg	68,5 kg	111,3 kg	111,3 kg
Kostprijs per kg koud geslacht gew.	2,23	2,22	2,09	2,14

DE KOSTPRIJS VAN EIERN

De gegevens voor onderstaande berekening van de kostprijs voor consumptie-eieren zijn in hoofdzaak ontleend aan het in Juni 1952 verschenen rapport no 168. Daarin zijn de voeders eveneens gewaardeerd op basis van A.V.A.-prijzen. Sedert het verschijnen van rapport 168 zijn er evenwel wijzigingen in deze A.V.A.-prijzen gekomen waardoor de voederkosten lager zijn geworden.

In onderstaande berekening zijn ook de aardappelen lager gewaardeerd nl. op f. 5,65. Kosten van huisvesting zijn hier volgens normbedragen berekend als een redelijk aandeel in de pacht en dus niet op basis van vervangingswaarde zoals in rapport 168. De waarde van de mest is hier verwaarloosd.

Voor een verdere gedetailleerde toelichting zij verwezen naar rapport 168.

KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER 100 HENNEN VOOR HET RAS WITTE LEGHORN
VOORCALCULATIE 1952/53

	Kosten in gld per 100 hennen
1. Arbeidskosten: 371 mu à f. 1,12	416
2. Voederkosten:	
39 kg opfokvoer I à f. 45,80 = f. 17,86	
39 " kuikenzaad I à " 48,- = " 18,72	
101,25 " opfokvoer II à " 43,00 = " 44,15	
101,25 " kuikenzaad II à " 43,- = " 43,54	
177,5 " overgangsvoer à " 38,20 = " 67,81	
2262,7 " gemengd graan à " 39,10 = " 884,71	
2000 " ochtendvoer à " 39,50 = " 790,-	
600 " aardappelen à " 5,65 = " 33,90	
grit en groenvoeder " 17,-	
Totaal voederkosten	1.918
3. Aankoop eendagskuikens	85
4. Kosten huisvesting, materiaal en uitloop	110
5. Sente pluimvee	33
6. Overige kosten	48
Bruto-kosten per 100 hennen	2.610
7. Verkoop uitgevallen hennen	176
Netto-kosten per 100 hennen	2.434
8. Eiproductie per 100 hennen	18.000
9. Kostprijs per consumptie-ei	13,5 ct

Bijlage VI

TOELICHTING OP DE BEREKENING VAN DE WAARSCHIJNLIJKE RENTABILITEIT VAN ENKELE TYPEN GEMENGDE BEDRIJVEN OP ZANDGROND VOOR HET JAAR 1952/53

Evenals voorgaande jaren is als sluitstuk op de kostprijsberekeningen per product een voorcalculatie opgesteld van de waarschijnlijke kosten en opbrengsten van een bedrijf als geheel en wel van een "type-bedrijf" voor elk der in het onderzoek betrokken gebieden.

De grootte van dit bedrijf komt ongeveer overeen met de gemiddelde grootte van de in het onderzoek betrokken bedrijven in de verschillende gebieden:

	Gem. oppervlakte d'r bedrijven	Oppervlakte v/h type-bedrijf
Friesland, De Wouden	9,60 ha	10,- ha
Drente	13,50 "	13,- "
Overijssel	9,60 "	10,- "
Gelderland, De Graafschap	7,60 "	8,- "
Noordbrabant I	8,80 "	8,- "
Noordbrabant II	12,30 "	13,- "

1. Het grondgebruik

Hiervoor is de procentuele verdeling aangehouden, welke op de bedrijven in 1951 gemiddeld werd gevonden. Het bouwplan is echter enigszins vereenvoudigd, doordat slechts rekening werd gehouden met het verbouwen van de gewassen rogge, haver, voeraardappelen, voederbieten en stoppelknollen. De oppervlakte overige gewassen is over bovengenoemde gewassen verdeeld. Ten gevolge daarvan wijkt het alleen in Noordbrabant enigermate af van het gemiddelde bouwplan daar de overige gewassen (maïs, tarwe, diverse groenvoeders, suikerbieten enz.) hier gemiddeld $\pm 8\%$ van het bouwplan innemen. De invloed hiervan op de rentabiliteit kan echter niet groot zijn.

In Drente is de oppervlakte poot- en consumptie-aardappelen van enige betekenis. Deze is bij het type-bedrijf onder de voeraardappelen opgenomen.

2. De rundveestapel

De gemiddelde veebezetting per ha grasland en voedergewassen, welke in de voorcalculatie voor de kostprijs van melk onveranderd uit de nacalculatie 1951/52 is overgenomen, is ook voor het type-bedrijf aangehouden. De kosten en opbrengsten per ha grasland en voedergewassen zijn overgenomen van de voorcalculatie voor de melk.

3. De varkensstapel

In deze voorcalculatie van de rentabiliteit van het type-bedrijf is met een uitbreiding van het aantal afgeleverde mestvarkens met globaal 15% rekening gehouden. De steekproeven betreffende het aantal dekkingen in het afgelopen halfjaar geven aanleiding een uitbreiding van het aantal afgeleverde varkens in het eerste halfjaar van 1953 te verwachten met 25% ten opzichte van het eerste halfjaar van 1952. Hoe de ontwikkeling van de varkensstapel daarna zal zijn, valt uiteraard niet met enige zekerheid te voorspellen, doch een uitbreiding van 15% in 1952/53 (November - November) ten opzichte van 1951/52 (Mei - Mei) mag redelijkerwijs wel worden verwacht.

Nevenstaand volgt een overzicht van de varkensstapel zoals deze gemiddeld in 1951/52 was en zoals deze voor de type-bedrijven is aangehouden. Daarbij is gerekend dat per zeug 15 biggen kunnen worden grootgebracht, terwijl de verdeling over lichte en zwaardere varkens is geschied aan de hand van de in 1951/52 gemiddeld ontvangen prijs per mestvarken.

	aantal afgel. varkens	waarvan op:		aantal ver- kochte biggen	gem.aant. varkens totaal aanwezig	waarvan zeugen
		90 kg	140 kg			
Friesland, De Wouden 1951/52 voorc.	11	-	-	4	6,2	-
	13	7	6	5	7,1	1,2
Drente 1951/52 voorc.	6	-	-	26	5,2	-
	7	-	7	29	6,5	2,4
Overijssel 1951/52 voorc.	20	-	-	7	10,4	-
	23	13	10	7	12,3	2,0
Gelderland De Graafschap 1951/52 voorc.	33	-	-	•/•6	16,9	-
	38	20	18	•/•8	19,2	2,0
Noordbrabant I 1951/52 voorc.	24	-	-	2	13,0	-
	28	14	14	2	14,8	2,0
Noordbrabant II 1951/52 voorc.	20	-	-	10	12,1	-
	23	12	11	10	12,6	2,2

✓. Betekent aankoop

Voor de berekening van de kosten en opbrengsten is uitgegaan van gegevens van de voorcalculatie van varkensvlees (bijlage IV). Voor mestvarkens is het gemiddelde van de rantsoenen met aardappelen en met graan genomen.

4. De pluimveestapel

Deze is in de voorcalculatie aangehouden op de gemiddelde omvang in het boekjaar 1950/51 op de in het onderzoek betrokken bedrijven. Voor de Friese Wouden is de pluimveehouderij verwaarloosd. Kosten en opbrengsten zijn overgenomen uit de kostprijsberekening voor eieren (bijlage V).

Bij de oppervlakte akkerbouwgewassen en de opbrengsten, zoals deze in de voorcalculatie zijn aangenomen, is de behoefte aan voedermiddelen uit eigen bedrijf, voortvloeiende uit de in de kostprijsberekeningen opgenomen hoeveelheden, vrijwel geheel gedekt. Voor zover de akkerbouwproducten niet worden gevoederd, zijn deze voor verkoop beschikbaar.

In tabel 8 wordt een overzicht gegeven van het grondgebruik en de veestapel van de "type-"bedrijven.

In tabel 9 volgt een overzicht van de berekende kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond, waarschijnlijke winst en het arbeidsinkomen per bedrijf. Voorts is ook berekend het arbeidsinkomen per werkelijk aanwezige arbeidskracht en per arbeidskracht bij een bezetting volgens de gebruikte normen (per "loonjaar").

Tevens zijn de voor 1952/53 aangenomen opbrengstprijzen vermeld en de invloed, welke een wijziging van de prijzen zal hebben op het inkomen per ha cultuurgrond.

Tabel 8

OVERZICHT VAN HET GEMIDDELDDE BEDRIJFSPLAN VAN ENKELE TYPEN GEMENGDE
BEDRIJVEN OP ZANDGROND

	Fries- land, De Wouden	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, De Graaf- schap	N. Brabant	
					I	II
Grondgebruik in ha						
a. Marktbaar gewassen						
1. Rogge	0,22	2,05	1,10	1,45	1,50	2,35
2. Haver	0,28	1,50	0,90	1,05	1,35	2,10
3. Aardappelen	0,35	2,15	0,90	0,60	0,80	1,10
Subtotaal marktbaar gewassen	0,85	5,70	2,90	3,10	3,65	5,55
b. Voedergewassen						
4. Voederbieten	0,15	0,30	0,30	0,30	0,35	0,70
5. Grasland	9,-	7,-	6,80	4,60	4,-	6,75
Subtotaal voedergewassen	9,15	7,30	7,10	4,90	4,35	7,45
Totaal oppervlakte cultuurgrond	10,-	13,-	10,-	8,-	8,-	13,-
c. Nagewassen						
Oppervlakte grasland en voe- dergewassen (nagewassen voor 1/3 van de oppervlakte mee- geteld)	0,45	1,50	1,20	1,50	1,60	2,35
	9,30	7,80	7,50	5,40	4,88	8,23
Gegevens rundveestapel						
a. Gemiddelde veebezetting per ha grasland en voedergewassen						
1. Melkkoeien	1,25	1,07	1,21	1,31	1,15	1,05
2. Pinken	0,37	0,48	0,50	0,45	0,54	0,54
3. Kalveren	0,44	0,53	0,50	0,62	0,45	0,44
b. Aantal stuks rundvee per ge- middeld bedrijf						
1. Melkkoeien	11,6	8,3	9,1	7,1	5,6	8,6
2. Pinken	3,4	3,7	3,8	2,4	2,6	4,4
3. Kalveren	4,1	4,1	3,8	3,3	2,2	3,6
Gegevens varkens- en pluimvee- stapel						
a. Aantal zeugen per gemiddeld bedrijf						
	1,2	2,4	2,0	2,0	2,0	2,2
b. Aantal mestvarkens afgeleverd						
1. Bacongewicht (90 kg)	7	-	13	20	14	12
2. Zwaarder gewicht (140 kg)	6	7	10	18	14	11
c. Aantal leghennen per gemiddeld bedrijf						
	-	25	110	155	90	100

Tabel 9

RENTABILITEITSOVERZICHT 1952 - 1953
OVERZICHT VAN DE WAARSCHIJNLIJKE RENTABILITEIT VAN ENKELE TYPEN GEMENGDE
BEDRIJVEN OP ZANDGROND

Gebieden	Fries- land, De Wouden	Drente	Over- ijssel	Gelder- land, De Graafsch.	N. Brabant	
					7-10 ha	10-15 ha
Oppervlakte cultuurgrond	10 ha	13 ha	10 ha	8 ha	8 ha	13 ha
	gld	gld	gld	gld	gld	gld
1. Arbeidskosten	589	506	615	683	586	518
2. Veevoeder	365	226	578	955	634	399
3. Kunstmeststoffen	162	180	166	157	163	160
4. Pacht	90	56	75	90	71	68
5. Werktuigkosten	77	50	79	107	72	60
6. Overige kosten	180	227	232	297	273	223
Bruto-kosten per ha	1463	1245	1745	2289	1799	1428
7. Opbrengst melk	1008	497	639	659	502	480
8. Omzet en aanwas rundvee	237	177	212	252	202	187
9. Omzet en aanwas varkens	305	232	527	1014	796	422
10. Opbrengst eieren en pluimvee	-	50	287	506	294	201
11. Verkoop markbare gewassen	-	368	136	83	212	292
12. Diverse opbrengsten	9	19	8	20	18	11
Opbrengsten per ha	1559	1343	1809	2534	2024	1593
Netto-overschot per ha cultuurgrond	96	98	64	245	225	165
Arbeidskosten per ha cultuurgrond	589	506	615	683	586	518
Arbeidsinkomen per ha cultuurgrond	685	604	679	928	811	683
<u>Resultaten per bedrijf en per volwaardige arbeidskracht</u>						
a. Arbeidsinkomen per bedrijf	6850	7850	6790	7420	6490	8880
b. Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf						
1. volgens de gebruikte arbeids- normen	1.59	1.89	1.68	1.54	1.34	1.92
2. volgens de boekhoudcijfers 1951/52	1.79	2.16	1.98	1.86	1.56	2.11
c. Inkomen per volwaardige arbeids- kracht						
1. bij een bezetting volgens arbeidsnormen	4310	4150	4040	4820	4840	4630
2. bij de werkelijk gem. bezetting	3830	3630	3430	3990	4160	4210
Verkooprijzen van de voornaamste producten						
a. Melk per 100 kg met 3,5% vet	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-	20,-
b. Varkensvlees per kg geslacht gewicht	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
c. Biggen per stuk	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-	37,-
d. Eieren per 100 stuks	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-	14,-
e. Rogge per 100 kg	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70	32,70
f. Haver per 100 kg	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20	30,20
Invloed van een prijswijziging op het inkomen per ha cultuurgrond van:						
a. Melk f. 1,- per 100 kg met 3,5% vet	50	25	32	33	25	24
b. Varkensvlees f. 0,10 per kg gesl. gew.	11	6	20	42	31	16
c. Eieren f. 1,- per 100 stuks	-	3	20	35	20	14

VERGELIJKING VAN DE VOORCALCULATIE VAN DE KOSTPRIJS VAN MELK
VOOR 1952/53 MET DIE VOOR 1951/52

De verschillen tussen bovengenoemde voorcalculaties zijn als volgt te analyseren:

	Friesland-Wouden		Overijssel		N.Brabant I		N.Brabant II	
	Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.		Voorcalc.	
	51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53	51/52	52/53
1. Melkproductie kg/ha	4.780	4.969	4.235	4.356	4.180	4.370	3.950	3.990
2. Melkproductie kg/koe	3.950	3.975	3.650	3.600	3.800	3.800	3.800	3.800
3. Melkveebezetting st/ha	1,21	1,25	1,16	1,21	1,10	1,15	1,04	1,05
4. Vetgehalte(oude meth.) %	3,97	4,04	3,65	3,70	3,59	3,65	3,67	3,64
5. Bruto-kosten gld/ha	1.317	1.353	1.234	1.326	1.244	1.330	1.154	1.192
6. Tot. aftrekposten gld/ha	332	278	388	357	428	467	402	413
7. Tot. netto-kosten gld/ha	985	1.075	846	969	816	863	752	779
Verschil in netto-kosten ¹⁾								
8. Totaal verschil gld/ha	+ 90		+ 123		+ 47		+ 27	
9. Invloed prijswijz. gld/ha	+ 36		+ 44		+ 56		+ 44	
10. Invloed hoev.wijz. gld/ha	+ 54		+ 79		- 9		- 17	

1) + betekent dat de voorcalculatie 52/53 hoger uitkomt.

Bij de gemengde bedrijven is de melkproductie per ha voor 1952/53 hoger geraamd dan voor 1951/52. De melkproductie per koe is voor beide jaren praktisch gelijk gehouden, de veebezetting is in alle gebieden verhoogd t.o.v. 1951/52. Bovendien is het vetgehalte t.o.v. 1951/52 verhoogd.

Tegenover deze hogere opbrengsten staan in alle gebieden hogere bruto-kosten. Uit de verschillen tussen de afzonderlijke kostenbestanddelen is afgeleid dat praktisch alle posten een verhoging tonen. Slechts de post veevoeder toont een daling t.o.v. 1951/52 voor de gebieden Friesland-Wouden en Noordbrabant II. In Overijssel en Noordbrabant I heeft ook deze post t.o.v. 1951/52 een verhoging ondergaan.

De aftrek voor bijproducten is voor Friesland en Overijssel verlaagd t.o.v. 1951/52, voor de beide andere gebieden echter verhoogd.

Het verschil in netto-kosten tussen de beide voorcalculaties is ook hier gesplitst in een prijs- en een hoeveelheidselement, zoals in bovenstaande tabel is aangegeven. Over de hoeveelheidsverschillen bij enkele afzonderlijke posten kan het volgende worden gezegd.

De loonpost is in alle gebieden gestegen ten gevolge van wijzigingen in bouwplan en veebezetting. De post veevoer in de voorcalculatie 1952/53 is t.o.v. 1951/52 in de gebieden Friesland en Noordbrabant lager, ondanks stijging van de veebezetting. In de andere gebieden is voor 1952/53 per dier evenveel of slechts iets minder veevoeder in rekening gebracht dan in 1951/52, dus per ha iets meer, daar de veebezetting verhoogd is.

In alle gebieden is de bemesting, met name stikstof, t.o.v. 1951/52 verhoogd. Hetzelfde geldt t.a.v. de post ziektebestrijding en dekgeden.

De aftrekpost voor bijproducten vertoont voornamelijk verschillen voor omzet en aanwas rundvee. De verlaging in Friesland en Overijssel en de verhoging voor de beide gebieden in Noordbrabant zijn ook voor dit bedrijfstype ten dele toe te schrijven aan verschillen tussen de aan- en verkopen uit de diverse categorieën vee, de kwaliteiten en de aantallen.

De invloed van de verschillen met een hoeveelheidskarakter, welke zich voordoen tussen de voorcalculaties 1951/52 en 1952/53, op de kostprijs per 3,5 kg melkvet volgt uit onderstaande gegevens.

KOSTPRIJS IN GLD PER 3,5 KG MELKVET (NIEUWE VETBEPALING)

	Friesland (Wouden)	Overijssel	Noordbrab. I	Noordbrab. II
Voorcalculatie 1952/53.	19,10	21,50	19,30	19,10
" 1951/52 (omgerekend)	19,20	20,50	20,50	19,50

De verschillen tussen de voorcalculatie 1951/52 en de nacalculatie 1951/52.

Vershillen tussen deze twee berekeningen kunnen door allerlei factoren worden veroorzaakt. In de eerste plaats hebben de berekeningen betrekking op een verschillende periode, de nacalculatie geldt voor Mei-Mei en de voorcalculatie van November-November. De voorcalculatie is afgestemd op de kosten en opbrengsten welke men onder normale verhoudingen mag verwachten. Het in deze kosten en opbrengsten verdisconteerde prijspeil berust echter op ramingen voor een toekomstige periode. De nacalculatie daarentegen heeft betrekking op gerealiseerde kosten en opbrengsten over een jaar dat in verschillende opzichten abnormale verhoudingen tussen kosten en opbrengsten zal tonen. Dit geldt zowel t.a.v. de hoeveelheden der benodigde productiemiddelen als van de opbrengsten in natura. Ook zullen de in een bepaald jaar geldende prijzen meer of minder afwijken van de tevoren geraamde.

De beschikbare gegevens laten niet toe de invloed van bovengenoemde factoren in voldoende mate te beoordelen. Ook een beschrijving van de detailverschillen wordt hier achterwege gelaten, daar deze in bijlage II bij de verschillende kostenbestanddelen reeds gegeven is.

De verschillen in kostprijs per 3,5 kg melkvet tussen de voorcalculatie 1951/52 en de nacalculatie 1951/52 zijn samengevat in onderstaande tabel.

KOSTPRIJS IN GLD PER 3,5 KG MELKVET

Gemengde bedrijven	Friesland De Wouden	Overijssel	Noordbrabant	
			I	II
Voorcalc. 51/52 2)	18,20	19,20	19,00	18,20
Nacalc. 51/52 3)	18,20	21,-	19,20	19,20

- 2) Volgens rapport 159, vetgehalte op basis van oude bepalingmethode.
- 3) Vetgehalte tot 1 Jan. '52 volgens oude, daarna volgens de nieuwe methode.